คู่มือเตรียมสอบธรรม สนามหลวง

นักธรรมชั้นตรี

ประมวลปัญหา-เฉลย

(๒๕๕๑-๒๕๖๔)

พิมพ์ครั้งที่ ๔

โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

คู่มือเตรียมสอบธรรม สนามหลวง

นักธรรมชั้นตรี

ประมวลปัญหา-เฉลย

(๒๕๕๑-๒๕๖๔)

พิมพ์ครั้งที่ ๔

ข้อสอบพร้อมเฉลยครบทุกวิชา (พ.ศ. ๒๕๕๑ - พ.ศ. ๒๕๖๔)

จัดเรียงตามเนื้อหาหลักสูตรแม่กองธรรม สนามหลวง

สำหรับพระภิกษุสามเณรเตรียมสอบธรรม สนามหลวง ระดับนักธรรมชั้นตรี

โดย คณาจารย์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

คู่มือเตรียมสอบธรรม สนามหลวง นักธรรมชั้นตรี

ประมวลปัญหา-เฉลย (๒๕๕๑-๒๕๖๔)

ที่ปรึกษา : พระมหาสุธรรม สุรตโน ป.ธ.๙, ดร.
พระมหาวิทยา จิตฺตชโย ป.ธ.๙

ผู้เรียบเรียง : พระอติคุณ ฐิตวโร, ดร.

ลิขสิทธิ์ : โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย
๒๓/๒ หมู่ ๗ ต.คลองสาม อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี ๑๒๑๒๐
http://www.pariyat.com, E-mail : happymo1956@gmail.com

พิมพ์ครั้งที่ ๔ : ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

จำนวน : ๓๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
เลขที่ ๙๙ หมู่ ๑๘ ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๒๑

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ

การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง

หนังสือเล่มนี้ได้รับการสนับสนุนการจัดพิมพ์และเผยแพร่เป็นธรรมทาน โดย มูลนิธิธรรมกาย

สำหรับสำนักศาสนศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม

ที่มีความประสงค์จะนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนนักธรรมชั้นตรี

ติดต่อได้ที่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จ.ปทุมธานี

โทร. ๐-๒๘๓๑-๑๐๐๐ ต่อ ๑๓๗๘๐

คำนำ พิมพ์ครั้งที่ ๔

คู่มือเตรียมสอบนักธรรมตรี ประมวลปัญหา-เฉลย ข้อสอบธรรม สนามหลวง (๒๕๕๑-๒๕๖๔) จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้อ่านแนวปัญหา-เฉลยข้อสอบธรรม สนามหลวง ย้อนหลัง ๑๔ ปี โดยจัดเรียงหมวดหมู่ตามเนื้อหาในหนังสือเรียน เพื่อให้สามารถอ่านหนังสือไปพร้อมกับศึกษาแนวข้อสอบสนามหลวงไปพร้อมกันได้ โดยปรับให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาแต่ละบท และระบุปีที่ออกข้อสอบไว้ด้วย

ภายในเล่มประกอบด้วย วิธีการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม และตารางวิเคราะห์แนวปัญหา-เฉลย วิชาธรรมวิภาค วิชาพุทธประวัติ วิชาศาสนพิธี และวิชาวินัยมุข โดยรวบรวมปัญหา-เฉลย ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๕๑ - พ.ศ.๒๕๖๔ โดยผู้จัดทำหวังว่า ผู้เข้าสอบธรรม สนามหลวง ระดับนักธรรมตรี จะได้รับประโยชน์จากการศึกษาหนังสือเล่มนี้ ช่วยเสริมความเข้าใจและจดจำแนวทางการออกข้อสอบ และใช้ทบทวนเนื้อหาก่อนเข้าสอบธรรมสนามหลวง เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการทำข้อสอบได้มากยิ่งขึ้น และสามารถสอบผ่านนักธรรมตรีได้อย่างภาคภูมิใจ

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้คำแนะนำ พร้อมทั้งความช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้จนสำเร็จเรียบร้อยด้วยดีทุกประการ ขอน้อมอุทิศบุญกุศลทั้งหลายอันจะเกิดขึ้น แด่มหาปูชนียาจารย์ มารดาบิดา คุณครูอุปัชฌาย์อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ขอขอบคุณและอนุโมทนาบุญ
พระอติคุณ ฐิตวโร, ดร.
ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม
วัดพระธรรมกาย จ.ปทุมธานี
๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

สารบัญ

		หน้า
บทที่ ๑	**การเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม**	๑
	๑.๑ วิธีอ่านภาษาบาลี	๒
	๑.๒ ความสำคัญของวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม	๓
	๑.๓ ประโยชน์ของวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม	๔
	๑.๔ วิธีการแต่งกระทู้ธรรม	๔
	๑.๕ ภาษาในการเขียนเรียงความ	๔
	๑.๖ สำนวนโวหารในการเขียนเรียงความ	๔
	๑.๗ องค์ประกอบของเรียงความแก้กระทู้ธรรม	๕
	๑.๘ โครงสร้างการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม	๖
	๑.๙ ขั้นตอนการเรียบเรียงเนื้อหา	๗
	๑.๑๐ ตัวอย่างการเรียบเรียงเนื้อหาของกระทู้	๘
	๑.๑๑ ตัวอย่างการเขียนอธิบายหัวข้อกระทู้ธรรม	๙
	๑.๑๒ กระทู้ยอดนิยม	๑๒
	๑.๑๓ คำอธิบายศัพท์ใน ๓๓ หมวดของพุทธศาสนสุภาษิต	๑๔
	๑.๑๔ ข้อสอบธรรม สนามหลวง วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม (๒๕๕๑ - ๒๕๖๔)	๒๐
บทที่ ๒	**ปัญหา-เฉลย ข้อสอบธรรมสนามหลวง นักธรรมตรี (๒๕๕๑-๒๕๖๔)**	๒๒
	๒.๑ วิชาธรรมวิภาค	๒๓
	๒.๒ วิชาพุทธประวัติ	๔๓
	๒.๓ วิชาศาสนพิธี	๕๗
	๒.๔ วิชาวินัยมุข	๖๒

โรงเรียนพระปริยัติธรรม
วัดพระธรรมกาย

บทที่ ๑

วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม

๑.๑ วิธีอ่านภาษาบาลี[๑]

๑) พยัญชนะที่มีสระกำกับอยู่ ให้อ่านออกเสียงตามสระนั้นๆ เช่น

ปุริมานิ อ่านว่า **ปุ-ริ-มา-นิ**

ตีณิ อ่านว่า **ตี-ณิ**

๒) พยัญชนะที่ไม่มีสระใดๆ กำกับอยู่เลย ให้อ่านออกเสียงสระ **อะ** ทุกแห่ง เช่น

นววิธํ อ่านว่า **นะ-วะ-วิ-ธัง**

ปน อ่านว่า **ปะ-นะ**

๓) พยัญชนะที่มี **พินทุ (ํ)** อยู่ข้างล่าง แสดงว่าพยัญชนะตัวนั้นเป็นตัวสะกด ให้อ่านออกเสียงรวมกับสระของพยัญชนะที่อยู่ข้างหน้า เช่น

ภิกฺขู (ภิ+ก=ภิก) อ่านว่า **ภิก**-ขู

โหนฺติ (โห+น=โหน) อ่านว่า **โหน-ติ**

ถ้าพยัญชนะที่อยู่ข้างหน้าไม่มีสระใดๆ กำกับอยู่เลย **พินทุ (ํ)** นั้นจะเท่ากับไม้หันอากาศ เช่น

ตตฺถ (ตะ+ต=ตัต) อ่านว่า **ตัต**-ถะ

อฏฺฐ (อะ+ฏ=อัฏ) อ่านว่า **อัฏ**-ฐะ

๔) พยัญชนะที่มี **นิคหิต (ํ)** อยู่ข้างบนและมีสระกำกับอยู่ด้วย ให้อ่านออกเสียงมี ง เป็นตัวสะกด เช่น

กึ (กิ+ง=กิง) อ่านว่า **กิง**

กาตุํ (ตุ+ง=ตุง) อ่านว่า กา-**ตุง**

ถ้าพยัญชนะที่มี **นิคหิต (ํ)** อยู่ข้างบน แต่ไม่มีสระใดๆ กำกับอยู่เลย **นิคหิต (ํ)** นั้นจะเท่ากับ **อัง** เช่น

วตฺตํ (ตะ+ง=ตัง) อ่านว่า วัต-**ตัง**

อยํ (ยะ+ง=ยัง) อ่านว่า อะ-**ยัง**

---

[๑] พระมหาไพโรจน์ ปุญฺญภาโส, **ภิกฺขุปาฏิโมกฺบาลิ (ฉบับท่องจำ),** พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์, ๒๕๕๘).

๕) พยัญชนะตัวหน้าที่มี **พินทุ (ฺ)** อยู่ข้างล่าง ให้อ่านออกเสียงสระ **อะ** กึ่งเสียง เช่น

เทว อ่านว่า **ท์**-เว

พุยตฺตํ อ่านว่า **พ์**-ยัต-ตัง

๖) ถ้ามี ร อยู่หลังพยัญชนะที่มี **พินทุ (ฺ)** อยู่ข้างล่าง ให้อ่านออกเสียงควบกล้ำกัน เช่น

ตตฺร อ่านว่า ตั**ต-ต**ระ

พฺรหฺมจริยา อ่านว่า **พรัม**-มะ-จะ-ริ-ยา

๗) ส ที่มี **พินทุ (ฺ)** อยู่ข้างล่าง ให้อ่านออกเสียงเป็นตัวสะกดของพยัญชนะที่อยู่ข้างหน้า และออกเสียง **ส** นั้นอีกกึ่งเสียง เช่น

อิมสฺมึ อ่านว่า อิ-**มัส-ส์**-หมิง

ตสฺมา อ่านว่า **ตัส-ส์**-หมา

๘) คำที่ลงท้ายด้วย ตฺวา ตฺวาน ให้อ่านออกเสียง ต เป็นตัวสะกดของพยัญชนะที่อยู่ข้างหน้า และออกเสียง ต นั้นอีกกึ่งเสียง เช่น

กตฺวา อ่านว่า **กัต-ต์**-วา

คเหตฺวา อ่านว่า คะ-**เหต-ต์**-วา

๙) **ฑ** ให้อ่านออกเสียงเป็นตัว ด ทั้งหมด เช่น

ปิณฺฑปาตํ อ่านว่า ปิณ-ดะ-ปา-ตัง

ปิณฺฑาย อ่านว่า ปิณ-**ดา**-ยะ

๑๐) **ห** ที่มีสระ **อี** อยู่ด้วย ให้อ่านออกเสียงเป็น ฮี เช่น

ตุณฺหี อ่านว่า ตุณ-ณ์-**ฮี**

อจฺฉาเทหีติ อ่านว่า อัจ-ฉา-เท-**ฮี**-ติ

๑.๒ ความสำคัญของวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม

๑) ส่งเสริมความเจริญทางด้านจินตนาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียน

๒) ทำให้ผู้เรียนรู้จักลำดับความคิด สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจตามต้องการได้

๓) รู้จักเลือกถ้อยคำสำนวนโวหารได้ถูกต้องตามหลักภาษา

๔) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเขียนได้ถูกต้องตามแบบที่นิยม

๑.๓ ประโยชน์ของวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม

๑) ทำให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของธรรม

๒) ทำให้ผู้ เรียนได้เข้าใจถึงผลเสีย กล่าวคือคุณและโทษของการปฏิบัติตามและไม่ปฏิบัติตามธรรมะ

๓) ให้เข้าใจในชีวิตและรู้จักแสวงหาความสุขโดยมีธรรมะเป็นเครื่องชี้แนวทาง

๔) ช่วยพัฒนาด้านจิตใจของมนุษย์ให้รู้จักผิดชอบชั่วดี ละความชั่ว ประกอบความดี โดยพยายามงดเว้นความชั่วโดยเด็ดขาด

๑.๔ วิธีการแต่งกระทู้ธรรม

มีการแต่งกระทู้ธรรมอยู่ ๒ แบบ คือ

๑) แบบตั้งวง คือ อธิบายความหมายของธรรมข้อนั้น ๆ เสียก่อนแล้วจึงขยายความออกไป

๒) แบบตีวง คือ บรรยายเนื้อความไปก่อนแล้ว จึงวกเข้าหาความหมายของกระทู้ธรรมนั้น ส่วนมากผู้แต่งกระทู้ธรรม มักจะนิยมแต่งแบบที่ ๑ คือ แบบตั้งวง อธิบายความหมายภาษิตนั้นก่อนแล้วจึงขยายความให้ชัดเจนต่อไป

๑.๕ ภาษาในการเขียนเรียงความ

๑) ใช้ภาษาเขียนที่ถูกต้อง มีประธาน มีกริยา มีกรรม

๒) ไม่ใช้ภาษาตลาด ภาษาแสลง

๓) ไม่ใช้ภาษาพื้นเมือง หรือภาษาท้องถิ่น

๔) ไม่ใช้ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

๑.๖ สำนวนโวหารในการเขียนเรียงความ

สำนวนโวหารมี ๔ แบบ คือ

๑) พรรณนาโวหาร ได้แก่ การพรรณนาความ คือ เล่าเรื่องที่ได้เห็นมาแล้วด้วยความมุ่งหวังให้ไพเราะเพลิดเพลินบันเทิง

๒) บรรยายโวหาร ได้แก่ การอธิบายข้อความที่ย่อซึ่งยังเคลือบแคลงอยู่ให้แจ่มแจ้งหรือพิสดาร

๓) เทศนาโวหาร ได้แก่ การแต่งทำนองการสอน คือ ชี้แจงหลักธรรมนั้น

๔) สาธกโวหาร ได้แก่ การบรรยายข้อเปรียบเทียบ คือ นำข้ออุปมาอุปไมยมาเทียบเคียง

สำนวนที่นิยมใช้ในการเขียนเรียงความคือ **แบบเทศนาโวหาร** มีหลักการเขียน ดังนี้

๑) ข้อความที่เขียนนั้นจะต้องมีเหตุผลใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้

๒) มีอุทาหรณ์และหลักคติธรรม

๓) ผู้เขียนจะต้องแสดงให้เห็นว่า ตนมีลักษณะและคุณสมบัติพอเป็นที่เชื่อถือได้

๑.๗ องค์ประกอบของเรียงความแก้กระทู้ธรรม

๑) **กระทู้ตั้ง** คือ ธรรมภาษิตที่เป็นปัญหาที่ยกขึ้นมาก่อนสำหรับให้แต่งแก้ เช่น

สุขํ ยาว ชรา สีลํ.
ศีลนำความสุขมาให้ตราบเท่าชีวิต

๒) **คำนำ** คือ คำขึ้นต้นหรือคำชี้แจงก่อนจะแต่งต่อไป กล่าวคือ เมื่อยกคาถาบทตั้งไว้แล้วเวลาจะแต่งต้องขึ้นอารัมภบทก่อนว่า

บัดนี้จักได้บรรยายขยายความตามธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติของสาธุชนผู้ใคร่ในธรรมสืบไป

๓) **เนื้อเรื่องของกระทู้ตั้ง** ต้องมีเนื้อหาสาระสำคัญ ลำดับเนื้อหาสาระให้ต่อเนื่องกันเป็นเหตุเป็นผล โดยขึ้นต้นด้วยคำว่า **"อธิบายความว่า"** ก่อนจบการอธิบายจะลงท้ายด้วยคำว่า **"นี้สมด้วยธรรมภาษิต ที่มาใน** (ใส่ที่มาของธรรมภาษิตที่นำมารับ) **ว่า"** เพื่อรับรองไว้เป็นหลักฐาน เช่น

นี้สมด้วยธรรมภาษิต ที่มาใน ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ

๔) **กระทู้รับ** คือ ธรรมภาษิตที่ยกขึ้นมารับรองให้สมเหตุสมผลกับกระทู้ตั้ง เพราะการแต่งเรียงความนั้นต้องมีกระทู้รับอ้างให้สมจริงกับเนื้อความที่ได้แต่งไป มิใช่เขียนไปแบบลอย ๆ เช่น

สีลํ รกฺเขยฺย เมธาวี.
นักปราชญ์พึงรักษาศีล

๕) **เนื้อเรื่องของกระทู้รับ** คือ อธิบายเนื้อหาสาระสำคัญของธรรมภาษิตที่ยกมารับ โดยขึ้นต้นด้วยคำว่า **"อธิบายความว่า"**

๖) **บทสรุป** คือ การรวบรวมใจความสำคัญของเรื่องที่ได้อธิบายมาแต่ต้น โดยกล่าวสรุปลงสั้นๆ หรือย่อ ๆ ให้ได้ความหมายที่ครอบคลุมถึงเนื้อหาที่กล่าวมาทั้งกระทู้ตั้งและกระทู้รับ โดยขึ้นต้นด้วยคำว่า **"สรุปความว่า"** ก่อน

จบการสรุปจะลงท้ายด้วยคำว่า **"สมด้วยธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้นว่า"** แล้วจึงเขียนกระทู้ตั้ง พร้อมคำแปลอีกครั้งหนึ่ง เช่น

๗) คำลงท้าย คือ ประโยคที่เป็นการจบการเขียนเรียงความ จะใช้คำว่า **"มีนัยดังได้พรรณนามาด้วยประการฉะนี้ ฯ"** โดยให้เขียนขึ้นบรรทัดใหม่ชิดเส้นกั้นหน้า

สมด้วยธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้นว่า

สุขํ ยาว ชรา สีลํ.

ศีลนำความสุขมาให้ตราบเท่าชีวิต

มีนัยดังได้พรรณนามาด้วยประการฉะนี้ ฯ

๘) จำนวนกระทู้รับ คือ จำนวนธรรมภาษิตที่จะต้องหามาเชื่อมกับกระทู้ตั้ง สำหรับระดับนักธรรมชั้นตรี ให้ใช้ ๑ ธรรมภาษิต

๙) จำนวนหน้าที่ต้องเขียน คือ การเขียนเรียงความในกระดาษตอบสนามหลวง ขนาด F14 เว้นบรรทัด สำหรับระดับนักธรรมชั้นตรี ต้องเขียนอย่างน้อย ๒ หน้ากระดาษขึ้นไป และห้ามใช้ดินสอหรือปากกาน้ำหมึกสีแดงเขียนหรือขีดเส้นโดยเด็ดขาด ให้ใช้ปากกาน้ำหมึกสีน้ำเงินหรือสีดำเท่านั้น หากเขียนผิดเล็กน้อย สามารถใช้น้ำยาหรือเทปลบคำผิดได้

๑๐) การเขียนตัวเลขบอกจำนวน หากต้องเขียนตัวเลขบอกจำนวนข้อ เช่น ๑)..... ๒)..... ๓)..... ให้ใช้ตัวเลขไทย ห้ามเขียนตัวเลขอารบิค และไม่ต้องขึ้นย่อหน้าใหม่ ให้เขียนเรียงต่อกันอยู่ในย่อหน้าของการอธิบายความ

๑.๘ โครงสร้างการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม

(กระทู้ตั้ง)----------.

(คำแปลกระทู้ตั้ง)----------. (ไม่ต้องเขียนที่มาของกระทู้ตั้ง)

บัดนี้จักได้บรรยายขยายความตามธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติของสาธุชนผู้ใคร่ในธรรมสืบไป

อธิบายความว่า ----------

----------(เขียนอธิบายประมาณ ๑๐-๑๒ บรรทัด)---------- -------

---------- **นี้สมด้วยธรรมภาษิต ที่มาใน** -----(ที่มาของกระทู้รับ)-----

ว่า

(กระทู้รับ)----------.

(คำแปลกระทู้รับ)----------.

อธิบายความว่า ----------(เขียนอธิบายประมาณ ๑๐-๑๒ บรรทัด)---------- - ------

สรุปความว่า ----------(เขียนสรุปประมาณ ๕-๘ บรรทัด)----------

สมด้วยธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น ว่า

(กระทู้ตั้ง)----------.

(คำแปลกระทู้ตั้ง)----------. (ไม่ต้องเขียนที่มาของกระทู้ตั้ง)

มีนัยดังได้พรรณนามาด้วยประการฉะนี้ ฯ

๑.๙ ขั้นตอนการเรียบเรียงเนื้อหา

๑. **การอธิบายกระทู้ตั้ง** แบ่งเนื้อหาเป็น ๔ ส่วน (ดูตารางการเรียบเรียงเนื้อหาของกระทู้) ได้แก่

๑) ให้ความหมายของคำที่เป็นหัวข้อเรื่อง

๒) แบ่งประเภทหรือองค์ประกอบ (ถ้ามี)

๓) อธิบายประเด็นที่เป็นหัวข้อกระทู้

๔) แสดงประโยชน์ของการนำไปปฏิบัติ

๒. **การอธิบายกระทู้รับ** แบ่งเนื้อหาเป็น ๔ ส่วนเหมือนกระทู้ตั้ง

๓. **การเขียนสรุปความ** ให้นำเนื้อหาที่อยู่ในตารางช่องที่ ๔ ประโยชน์ของการนำไปปฏิบัติของกระทู้ตั้งและกระทู้รับ มาเรียบเรียงเป็นส่วนสรุป โดยใช้หัวข้อกระทู้ตั้งเป็นหลัก ส่วนกระทู้รับเป็นส่วนเสริม

๑.๑๐ ตัวอย่างการเรียบเรียงเนื้อหาของกระทู้

๑. ความหมายของคำที่เป็นหัวข้อเรื่อง	๒. แบ่งประเภท, องค์ประกอบ	๓. อธิบายประเด็นที่เป็นหัวข้อกระทู้	๔. แสดงประโยชน์ของการนำไปปฏิบัติ
๑. อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ. ตนแลเป็นที่พึ่งของตน.			**ขุททกนิกาย ธรรมบท**
ตน หมายถึง ร่างกายและจิตใจ ที่เรียกว่า อัตภาพหรือตัวตนของเรา เป็นที่พึ่งของตน หมายถึง ให้พึ่งตัวเองให้มาก ในขอบเขตที่สามารถทำได้ ในขณะที่ยังอยู่ในวัยหรือในภาวะหนึ่งๆ	พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสสอนให้คนเราพึ่งตนเอง ซึ่งทำได้ ๒ อย่าง คือ ๑) ทางร่างกาย อาศัยแรงกายทำงานประกอบสัมมาอาชีพดำรงชีวิตเพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ ๒) ทางจิตใจ อาศัยร่างกายนี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะตอบสนองให้ทำสิ่งต่างๆ เช่น ทำความดี ทำบุญกุศล	ที่พึ่งอย่างอื่นที่คนเราจะยึดเป็นที่พึ่งไปตลอดชีวิต ไม่ว่า บิดามารดา ครูอาจารย์ ย่อมจะทำได้โดยยาก การสั่งสมทรัพย์สินเงินทองไว้เพื่อให้เราพึ่งตนเองได้ในโลกนี้ เพราะเมื่อสิ้นชีวิตลงทรัพย์เหล่านั้นไม่สามารถนำติดตัวไปได้ ส่วนการสั่งสมบุญกุศลเป็นการทำที่พึ่งให้แก่ตนเองในโลกหน้า	ดังนั้น เราต้องทำบุญด้วยตนเอง อย่าไปหวังพึ่งผู้อื่น เมื่อละจากโลกนี้ไปแล้วย่อมได้ไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์
๒. ปุญฺญํ สุขํ ชีวิตสงฺขยมฺหิ. บุญนำสุขมาให้ในเวลาสิ้นชีวิต.			**ขุททกนิกาย ธรรมบท**
บุญ หมายถึง สิ่งเกิดขึ้นในจิตใจ แล้วทำให้จิตใจใสสะอาดบริสุทธิ์ ปราศจากความเศร้าหมองขุ่นมัว บุญเป็นชื่อของความสุขและความสำเร็จ	เกิดขึ้นได้ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ ๑) ทานมัย บุญสำเร็จด้วยการให้ทาน ๒) ศีลมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล ๓) ภาวนามัย บุญสำเร็จด้วยการเจริญสมาธิ	บุคคลใดเมื่อสั่งสมบุญอยู่เสมอย่อมมีชีวิตที่สูงกว่าคนธรรมดา เมื่อมีชีวิตอยู่ย่อมดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสุขกายสบายใจ และเมื่อสิ้นชีวิตไปแล้วบุญย่อมนำความสุขมาให้ คือ มีสุคติเป็นที่ไป	ดังนั้น เราควรสั่งสมบุญไว้มากๆ ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ละโลกไปจะได้ไม่ไปอบาย

๑. ความหมายของคำที่เป็นหัวข้อเรื่อง	๒. แบ่งประเภท, องค์ประกอบ	๓. อธิบายประเด็นที่เป็นหัวข้อกระทู้	๔. แสดงประโยชน์ของการนำไปปฏิบัติ
เป็นผลจากการประกอบกรรมดี			
๓. ปาปานํ อกรณํ สุขํ. การไม่ทำบาปนำความสุขมาให้.			**ขุททกนิกาย ธรรมบท**
บาป หมายถึง ความชั่วทุกชนิด ที่บุคคลทำแล้วนำความเดือดร้อนมาให้	การไม่ทำบาปทำได้ ๓ ทาง คือ ๑) กายกรรม ได้แก่ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม ๒) วจีกรรม ได้แก่ ไม่พูดปด ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ ๓) มโนกรรม ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่น ไม่พยาบาทปองร้ายหมายให้เขาฉิบหาย เห็นถูกตามทำนองคลองธรรม	คนที่ไม่ทำบาป ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีปัญญา ละเว้นบาปทั้งปวง เป็นผู้มีโอกาสได้บำเพ็ญคุณความดีให้เกิดขึ้น เช่น การให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ให้เกิดปัญญาพิจารณาสังขารให้เห็นเป็นไตรลักษณ์ สิ่งเหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นในจิตใจได้ ย่อมเป็นทางให้พบความสุข เป็นต้นทางไปสู่สวรรค์ตลอดจนถึงนิพพานได้	ดังนั้น คนที่หวังความสุขในชีวิต ต้องไม่ทำบาป ทั้งทางกาย วาจา และใจ

๑.๑๑ ตัวอย่างการเขียนอธิบายหัวข้อกระทู้ธรรม

ตัวอย่างที่ ๑

สติ โลกสฺมิ ชาคโร.

สติเป็นธรรมเครื่องตื่นในโลก.

บัดนี้จักได้บรรยายขยายความตามธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติของสาธุชนผู้ใคร่ในธรรมสืบไป

อธิบายความว่า สติ หมายถึง ความระลึกได้ เช่น ระลึกถึงสิ่งที่กระทำและคำที่พูดแม้นานได้ หรือความระลึกได้ก่อนจะทำ จะพูด จะคิด ระลึกถึงสิ่งที่ผ่านมาแล้วเพื่อให้เกิดความรอบคอบไม่ให้ผิดพลาดขึ้นอีก เป็นคุณธรรมที่ป้องกันความฟุ้งซ่าน เพราะกิเลสอาสวะทั้งหลายที่คอยเข้ามาครอบงำจิตใจ ความระลึกได้นี้ควรเป็นการระลึกชอบที่เป็นสัมมาสติ ซึ่งจะเป็นเครื่องปลุกให้ตื่นอยู่เสมอ ให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ที่พบเจออย่างทันเวลา ทำให้ตื่นจากความหลับใหล คือ กิเลส ความโลภ ความโกรธ ความหลง ไม่เปิดโอกาสให้กิเลสเข้าครอบงำจิตใจได้ ผู้มีสติจึงมีความรอบคอบ ทำผิดพลาดน้อย รู้เท่าทันเหตุการณ์รอบข้างทันท่วงที ***มีสติ จึงมีความสุข*** **นี้สมด้วยธรรมภาษิต ที่มาใน** สังยุตตนิกาย สคาถวรรค **ว่า**

สติมา สุขเมธติ.

คนมีสติ ย่อมได้รับความสุข.

อธิบายความว่า ผู้มีสติมั่นคงอยู่เสมอ ย่อมไม่ประมาท ไม่ตกเป็นทาสของอารมณ์ที่น่าปรารถนา มีรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ที่เกิดขึ้นเข้ามากระทบใจ สติจะช่วยให้จิตใจไม่หวั่นไหว คือไม่ยินดีจนเหลิง เมื่อได้รับอารมณ์ที่น่าปรารถนา และไม่แสดงอาการเศร้าโศกเสียใจเมื่อได้รับอารมณ์ที่ไม่น่าปรารถนา ผู้มีสติมั่นคงจะทำให้เกิดความสงบ ซึ่งเป็นยอดแห่งความสุข เพราะสุขอื่นยิ่งกว่าความสงบย่อมไม่มี

สรุปความว่า สติเป็นคุณธรรมที่ช่วยให้คนเราไม่ประมาท มีความรอบคอบ ทำอะไรผิดพลาดน้อย คนมีสติย่อมเป็นคนตื่นตัว ทำสิ่งใดย่อมสดชื่นกระปรี้กระเปร่า เมื่อเกิดเหตุการณ์รอบข้างสามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ทันเวลา ไม่เป็นคนหลับใหลตามอำนาจกิเลส จึงเป็นคนมีความสุข สงบกายและใจ แม้ยามประสบปัญหาหรืออารมณ์ร้ายมากระทบก็นิ่งไม่หวั่นไหว สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ ย่อมได้รับความสุขใจในที่สุด **สมด้วยธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น ว่า**

สติ โลกสฺมิ ชาคโร.

สติเป็นธรรมเครื่องตื่นในโลก.

มีนัยดังได้พรรณนามาด้วยประการฉะนี้ ฯ

วัดพระธรรมกาย

ตัวอย่างที่ ๒

สีลํ โลเก อนุตฺตรํ.

ศีล เป็นเยี่ยมในโลก.

บัดนี้จักได้บรรยายขยายความตามธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติของสาธุชนผู้ใคร่ในธรรมสืบไป

อธิบายความว่า ศีล หมายถึง การรักษากายวาจาให้เรียบร้อยดีงาม เป็นคุณสมบัติขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ผู้ที่จะได้ชื่อว่าเป็นมนุษย์สมบูรณ์ ผู้นั้นอย่างน้อยต้องมีศีล ๕ คือ ๑) การไม่ฆ่าสัตว์หรือทำร้ายสัตว์ให้เดือดร้อนทรมานให้พิกลพิการ ๒) การไม่ลักทรัพย์ หรือการไม่ถือเอาสิ่งของที่เขาไม่ได้ให้ด้วยการขโมย ๓) การไม่ประพฤติผิดในกามหรือการไม่เป็นชู้กับสามีหรือภรรยาของผู้อื่น ๔) การไม่พูดเท็จ หรือพูดโกหกหลอกลวงผู้อื่น ๕) การไม่ดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท การรักษาศีลจึงเป็นเครื่องขจัดความเบียดเบียนกัน ก่อให้เกิดความเมตตาปรารถนาดีให้เกิดขึ้นในโลก ศีลชื่อว่าเป็นเยี่ยมในโลก เพราะเป็นเครื่องปกป้องโลกให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข ไม่อยู่ร้อนนอนทุกข์ ผู้มีปัญญา***พึงรักษาศีล*** **นี้สมด้วยธรรมภาษิต ที่มาใน** ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ **ว่า**

สีลํ รกฺเขยฺย เมธาวี.

ปราชญ์พึงรักษาศีล.

อธิบายความว่า ปราชญ์ หมายถึง คนมีปัญญา คนเป็นบัณฑิต คนที่ได้รับการยกย่องว่ามีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ปราดเปรื่อง รู้ว่าสิ่งไหนควรทำหรือไม่ควรทำ อะไรเป็นบุญเป็นบาป แล้วทำสิ่งที่ควรทำ เป็นบุญ ไม่มีโทษและเป็นประโยชน์ คนที่เป็นปราชญ์จำต้องมีศีล ถ้าเมื่อใดเป็นคนไม่มีศีล เมื่อนั้นก็ไม่ชื่อว่าเป็นปราชญ์หรือเป็นบัณฑิตตามหลักทางพระพุทธศาสนา เป็นเพียงแค่บัณฑิตตามใบปริญญา ปราชญ์จึงต้องหมั่นรักษาศีลอย่างเคร่งครัด เพราะเมื่อรักษาศีลไว้ดีแล้วย่อมเป็นเกราะคุ้มครองภัยจากอบายภูมิหลังจากที่ตายไปแล้ว และเป็นหนทางช่วยให้บรรลุมรรคผลนิพพานได้ด้วย

สรุปความว่า ศีลจึงเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐาน ที่จะทำให้คนเราเป็นมนุษย์ที่ประเสริฐ ปราศจากศัตรูที่คอยเบียดเบียน มีความปลอดภัย ไกลทุกข์ ร่มเย็นเป็นสุข ศีลจึงเป็นความดีเยี่ยมในโลก มิใช่เงินทองหรือเกียรติยศชื่อเสียง และเป็นสิ่งที่กำจัดกิเลสอย่างหยาบทางกาย วาจา ให้เบาบางลง คนมีปัญญาพึงรักษาศีลไว้ให้อยู่คู่กับโลกตลอดไป จะทำให้สังคมมีความสุขเจริญรุ่งเรือง **สมด้วยธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น ว่า**

สีลํ โลเก อนุตฺตรํ.

ศีล เป็นเยี่ยมในโลก.

มีนัยดังได้พรรณนามาด้วยประการฉะนี้ ฯ

เลขที่.....

ประโยคนักธรรมชั้นตรี

วิชา เรียงความแก้กระทู้ธรรม

วันที่ ๑๘ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

ปาปานํ อกรณํ สุขํ

การไม่ทำบาป นำสุขมาให้

บัดนี้จักได้บรรยายขยายความตามธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติของสาธุชนผู้ใคร่ในธรรมสืบไป

อธิบายความว่า บาป หมายถึง ความไม่ดี คือ ความชั่ว ความทุจริต มี ๓ อย่าง คือ ๑) กายทุจริต ทำชั่วทางกาย เช่น ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ การประพฤติผิดในกาม ๒) วจีทุจริต ทำชั่วทางวาจา เช่น พูดโกหก พูดคำหยาบ พูดส่อเสียด พูดเพ้อเจ้อ ๓) มโนทุจริต ทำชั่วทางใจ เช่น อยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตน พยาบาทปองร้ายผู้อื่น การทำบาปส่งผลให้เราไม่มีความสุข มีแต่ความทุกข์ร้อนใจ ไม่มีใครอยากคบหาเป็นเพื่อน ทำให้จิตใจของผู้นั้นเศร้าหมอง เมื่อตายไปก็ต้องไปเกิดในทุคติ ดังนั้นจึงควรละเว้นจากการทำบาป หันมาทำแต่ความดี ทั้งทางกาย วาจา และใจ ผลแห่งการทำความดีย่อมทำให้เกิดบุญกุศล มีความสุขกาย สุขใจ มีแต่คนอยากคบหาพึ่งพาอาศัย เมื่อตายจากโลกนี้แล้ว ย่อมมีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไป **นี้สมด้วยธรรมภาษิตที่มาในขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า**

สุโข ปุญฺญสฺส อุจฺจโย

ความสั่งสมขึ้นซึ่งบุญ นำสุขมาให้

อธิบายความว่า บุญ หมายถึง การทำความดี บุญเกิดขึ้นได้ ๓ ทาง คือ ทางกาย วาจา และใจ ด้วยการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ อย่าง คือ การให้ทาน การรักษาศีล และการเจริญสมาธิภาวนา ผู้ที่สั่งสมบุญเป็นประจำสม่ำเสมอจะเป็นผู้มีจิตใจบริสุทธิ์ผ่องใส มีความเมตตากรุณา คิดปรารถนาดีต่อผู้อื่น ผลแห่งบุญนั้นจะทำให้มีความสุข ความเจริญในชีวิต จะคิดทำสิ่งใดย่อมสำเร็จได้โดยง่าย ไม่มีอุปสรรคมาขัดขวาง เมื่อตายไปย่อมได้ไปสู่สุคติ

สรุปความว่า ผู้ที่หวังความสุขความเจริญในชีวิต ต้องละเว้นจากการทำบาปทั้งปวง ทั้งทางกาย วาจา และใจ และหมั่นสั่งสมบุญอยู่เป็นประจำ ด้วยการให้ทาน รักษาศีล และเจริญสมาธิภาวนา ผลบุญนั้นจะทำจิตใจให้ผ่องใส มีความเมตตาปรารถนาดีต่อผู้อื่น ทำให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข เมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้วย่อมได้ไปเกิดในสุคติ มีความสุขในโลกหน้า **สมด้วยธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น ว่า**

ปาปานํ อกรณํ สุขํ

การไม่ทำบาป นำสุขมาให้

มีนัยดังได้พรรณนามาด้วยประการฉะนี้ ฯ

๑.๑๒ กระทู้ยอดนิยม

อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ.

ตนแลเป็นที่พึ่งของตน.

ที่มาใน ขุททกนิกาย ธรรมบท

อธิบายความว่า ตน หมายถึง ร่างกายและจิตใจ ที่เรียกว่าอัตภาพหรือตัวตนของเรา ในคำว่าตนและเป็นที่พึ่งของตน หมายถึงให้พึ่งตัวเองให้มาก ในขอบเขตที่สามารถทำได้ ในขณะที่ยังอยู่ในวัยหรือในภาวะหนึ่งๆ ทั้งนี้เพราะที่พึ่งอย่างอื่นที่คนเราจะยึดเป็นที่พึ่งไปตลอดชีวิต ไม่ว่า บิดามารดา ครูอาจารย์ ย่อมจะทำได้โดยยาก พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสสอนให้คนเราพึ่งตนเอง ซึ่งทำได้ ๒ อย่าง คือ ๑) ทางร่างกาย อาศัยแรงกายทำงานประกอบสัมมาอาชีพดำรงชีวิตเพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ ๒) ทางจิตใจ อาศัยร่างกายนี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะตอบสนองให้ทำสิ่งต่างๆ เช่น ทำความดี ทำบุญกุศล การสั่งสมทรัพย์สินเงินทองไว้เพื่อให้เราพึ่งตนเองได้ในโลกนี้ เพราะเมื่อสิ้นชีวิตลงทรัพย์เหล่านั้นไม่สามารถนำติดตัวไปได้ ส่วนการสั่งสมบุญกุศลเป็นการทำที่พึ่งให้แก่ตนเองในโลกหน้า คนเราเมื่อมีบุญมากเมื่อละจากโลกนี้ไปแล้วย่อมได้ไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์

ปุญฺญํ สุขํ ชีวิตสงฺขยมฺหิ.

บุญนำสุขมาให้ในเวลาสิ้นชีวิต.

ที่มาใน ขุททกนิกาย ธรรมบท

อธิบายความว่า บุญ หมายถึง สิ่งเกิดขึ้นในจิตใจ แล้วทำให้จิตใจใสสะอาดบริสุทธิ์ ปราศจากความเศร้าหมองขุ่นมัว บุญเป็นชื่อของความสุขและความสำเร็จ เป็นผลจากการประกอบกรรมดี เกิดขึ้นได้ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ ๑) ทานมัย บุญสำเร็จด้วยการให้ทาน ๒) ศีลมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล ๓) ภาวนามัย บุญสำเร็จด้วยการเจริญสมาธิ คนทั่วไปแม้จะมองไม่เห็นบุญ แต่สามารถรู้อาการของบุญหรือผลของบุญได้ว่าเกิดขึ้นแล้วทำให้จิตใจชุ่มชื่นเป็นสุข บุคคลใดเมื่อสั่งสมบุญอยู่เสมอ ย่อมมีชีวิตที่สูงกว่าคนธรรมดา เมื่อมีชีวิตอยู่ย่อมดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสุขกายสบายใจ และเมื่อสิ้นชีวิตไปแล้วบุญย่อมนำความสุขมาให้ คือ มีสุคติเป็นที่ไป

ธมฺมจารี สุขํ เสติ.

ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข.

ที่มาใน ขุททกนิกาย ธรรมบท

อธิบายความว่า ผู้ประพฤติธรรม หมายถึง ผู้ที่เรียนรู้ธรรมแล้วปฏิบัติตามธรรมสมควรแก่ธรรม เพราะธรรมคือสภาพที่ทรงไว้ ซึ่งรักษาผู้ปฏิบัติตามไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว ผู้ประพฤติปฏิบัติธรรม จะทำความดีงาม ไม่ทำบาป คือ

ความชั่วทั้งปวง จึงอยู่เป็นสุข เพราะเป็นผู้อยู่ด้วยการสำรวมระวังกายวาจาใจ อยู่ด้วยความไม่ประมาท มีสติระลึกรู้ว่ากำลังทำ พูด คิดอะไรก็รู้เท่าทัน มีปกติทำดี พูดดี คิดดี ผู้ประพฤติธรรมย่อมได้รับอานิสงส์ คือ ความสุขกาย สุขใจ เพราะธรรม คือ สภาพที่ทรงไว้ซึ่งบุคคลมิให้ตกไปในที่ชั่วที่เรียกว่า ทุคติ ได้แก่ อบายภูมิ ๔ คือ นรก เปรต อสุรกาย และสัตว์เดรัจฉาน

ปาปานํ อกรณํ สุขํ.

การไม่ทำบาปนำความสุขมาให้.

ที่มาใน ขุททกนิกาย ธรรมบท

อธิบายความว่า บาป คือ ความชั่ว ความทุจริต หมายถึง ความประพฤติชั่ว ๓ อย่าง ได้แก่ ความประพฤติชั่วทางกาย วาจาและใจ มีการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเป็นเบื้องต้น คนที่ไม่ทำบาป ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีปัญญา ละเว้นบาปทั้งปวง เป็นผู้มีโอกาสได้บำเพ็ญคุณความดีให้เกิดขึ้น เช่น การให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ให้เกิดปัญญาพิจารณาสังขารให้เห็นเป็นไตรลักษณ์ที่ว่าสิ่งทั้งปวงไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไม่มีตัวตน สิ่งเหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นในจิตใจได้ ย่อมเป็นทางให้พบความสุข เป็นต้นทางไปสู่สวรรค์ตลอดจนถึงนิพพานได้

ททมาโน ปิโย โหติ.

ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก.

ที่มาใน อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต

อธิบายความว่า ผู้ให้ หมายถึง ผู้บริจาคสิ่งของของตนให้แก่ผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน การให้มี ๒ ประเภท คือ ให้สิ่งของอย่างหนึ่ง และให้ธรรมะ ให้ความรู้ คำแนะนำ หรือการให้อภัยอย่างหนึ่ง การให้นำความสุขและประโยชน์มาให้ทั้งแก่ผู้ให้และผู้รับ เพราะผู้ให้ได้สละความตระหนี่ออกจากจิตใจ แบ่งปันช่วยเหลือสังคม ผู้รับได้สิ่งของไปใช้เติมเต็มสิ่งที่ขาด ช่วยบรรเทาความหิวกระหาย ช่วยให้ชีวิตมีความสุขได้ และจะมีความรักเคารพนับถือและรู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจของผู้ให้ ผู้ที่รู้จักให้ทานย่อมเป็นผู้มีน้ำใจ สามารถยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่นไว้ได้ ทำให้เกิดมิตรภาพที่ดีต่อกัน ก่อให้เกิดความรู้รักสามัคคีในหมู่คณะ

๑.๑๓ คำอธิบายศัพท์ใน ๓๓ หมวดของพุทธศาสนสุภาษิต[๒]

คำศัพท์	ความหมาย
๑. อัตตวรรค คือ หมวดตน	
ตน	ร่างกายและจิตใจที่รวมกันเป็นอัตภาพร่างกายทั้งสิ้น
หล่ม	กิเลสตัณหา ความอยากมี ความอยากเป็น ความไม่อยากมี ไม่อยากเป็น
ประโยชน์	สิ่งที่มีคุณค่า ก่อให้เกิดความสำเร็จในชีวิต
๒. อัปปมาทวรรค คือ หมวดไม่ประมาท	
ความไม่ประมาท	ความมีสติสัมปชัญญะ คอยกำกับดูและสอดส่องกายวาจาและใจอยู่เสมอ
บัณฑิต	ผู้มีปัญญา
๓. กัมมวรรค คือ หมวดกรรม	
กรรม	การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ฝ่ายดีเรียกว่า กุศลกรรม ฝ่ายชั่ว เรียกว่า อกุศลกรรม
ความดี	สิ่งที่ทำแล้วไม่มีโทษ มีแต่ประโยชน์ ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น
ความชั่ว	บาป ทุจริต ความประพฤติชั่ว มีการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ เพ่งเล็งอยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตน มีจิตพยาบาท มีความเห็นผิด
ผู้เอ็นดู	มารดาผู้ให้กำเนิดให้เราได้เกิดมา
กิจ	ภาระหน้าที่ที่ควรกระทำ
ประโยชน์	สิ่งที่ก่อให้เกิดผลดีทั้งร่างกายและจิตใจ
๔. กิเลสวรรค คือ หมวดกิเลส	
ไฟ	สิ่งที่ร้อน มีอานุภาพเผาสิ่งอื่นให้มอดไหม้เป็นเถ้าถ่าน
ความละโมบ	ความโลภ ความอยากได้ของเกินประมาณ
ผู้บริโภคกาม	คนที่ยังมีกิเลสหมกมุ่นเสพสุขทางเนื้อหนัง
๕. โกธวรรค คือ หมวดความโกรธ	
ความโกรธ	ความขัดเคือง ความเกรี้ยวกราด ความหงุดหงิด
ความผิด	สิ่งที่ไม่ถูก ความเลวร้าย

---

[๒]คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **คู่มือนักธรรมและธรรมศึกษาชั้นตรี วิชากระทู้ธรรม,** (กรุงเทพฯ : ไทยรายวันการพิมพ์, ๒๕๕๒).

คำศัพท์	ความหมาย
คนมักโกรธ	ผู้ที่โกรธเป็นประจำ
๖. ขันติวรรค คือ หมวดอดทน	
ความอดทน	การมีสติยั้งคิดพิจารณาใคร่ครวญอย่างรอบคอบ ไม่แสดงอาการหวั่นไหวทั้งทางกายและทางใจ
สมณพราหมณ์	ผู้ละทางโลกหลีกไปบำเพ็ญเพียรเพื่อละกิเลสตัณหาหรือปฏิบัติธรรม
๗. จิตตวรรค คือ หมวดจิต	
จิต	ใจ เป็นสิ่งที่นึกคิด ย่อมคิดนึกไปทั้งทางดีและทางชั่ว
๘. ชยวรรค คือ หมวดชนะ	
เวร	การอาฆาตจองเวรจองกรรมล้างผลาญกันและกัน
คนไม่ดี	คนที่ตกอยู่ในอำนาจของกิเลสคือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง
๙. ทานวรรค คือ หมวดทาน	
ทาน	การสละให้ด้วยความยินยอมพร้อมใจ ที่เรียกว่า ทาน มี ๒ อย่าง คือ ๑) อามิสทาน การให้วัตถุอันเกื้อกูล ให้เกิดความสุขแก่ผู้อื่น ๒) ธรรมทาน การให้ความรู้อันหาโทษไม่ได้ ด้วยน้ำใจอันบริสุทธิ์
คนพาล	คนที่โง่เขลา เบาปัญญา ไม่รู้จักสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์
ผู้ให้	ผู้บริจาคสิ่งของของตนให้แก่ผู้อื่น ด้วยความบริสุทธิ์ใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
ปราชญ์	คนมีปัญญา คนมีความฉลาด มีความรอบรู้และประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์
สิ่งประเสริฐ	สิ่งที่ดีเป็นประโยชน์ก่อให้เกิดความสุขแก่ผู้รับ
สิ่งที่เลิศ	สิ่งที่ดีมีค่า เป็นประโยชน์
๑๐. ทุกขวรรค คือ หมวดทุกข์	
ความจน	ความไม่มีจะกินจะใช้ ความขัดสน มี ๒ อย่าง คือ ๑) จนทรัพย์ ๒) จนปัญญา
หนี้	ทรัพย์ที่ยืมผู้อื่นมาแล้วจำเป็นต้องใช้คืนพร้อมดอกเบี้ยตามกำหนดเวลาที่ตกลงกันไว้
๑๑. ธัมมวรรค คือ หมวดธรรม	
ธรรมของสัตบุรุษ	ธรรมของผู้ดี ที่เรียกว่า สัปปุริสธรรม มี ๗ อย่าง คือ ๑) ความเป็นผู้รู้จักเหตุ ๒) ความเป็นผู้รู้จักผล ๓) ความเป็นผู้รู้จักตน ๔) ความเป็นผู้รู้จักประมาณ ๕) ความเป็นผู้รู้จักกาล ๖) ความเป็นผู้รู้จักชุมชน ๗) ความเป็นผู้รู้จักบุคคล

คำศัพท์	ความหมาย
๑๒. ปกิณกวรรค คือ หมวดเบ็ดเตล็ด	
โรค	สภาพที่เกิดขึ้นแล้วทำให้ร่างกายชำรุดทรุดโทรมลงไป มี ๒ อย่าง คือ ๑) โรคทางกาย ๒) โรคทางใจ
ศรี, สิริ	ความรุ่งเรือง ความสว่างสุกใส ความงาม ความเจริญ
ศิลปะ	งานด้านฝีมือแรงงาน มี ๒ อย่าง คือ ๑) ศิลปะของชาวบ้าน เช่น ช่างทอง ช่างเขียน ช่างปั้น ๒) ศิลปะของบรรพชิต เช่น การตัดจีวร ทำเครื่องไม้ โบกปูน การแสดงธรรม
เมตตา	ความปรารถนาดีหวังให้ผู้อื่นเป็นสุข
กตัญญู	การรู้จักคุณที่ผู้อื่นกระทำต่อเรา กตเวที หมายถึง การทำความดีที่ผู้อื่นทำนั้นให้ปรากฏ
มนต์	สิ่งที่ควรเรียนรู้ ข้อที่จะพึงทรงจำ สิ่งที่จะต้องท่องให้ได้คล่องปากขึ้นใจ
เหย้าเรือน	บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย
ความบริสุทธิ์	ความดี สุจริต
๑๓. ปัญญาวรรค คือ หมวดปัญญา	
ปัญญา	ความรอบรู้ คือ รู้ทางเจริญ รู้ทางเสื่อม และรู้ทั้งอุบายวิธีแห่งความเจริญและความเสื่อม มี ๓ อย่าง คือ ๑) สุตมยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการฟัง ๒) จินตามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการคิด ๓) ภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการฝึกอบรมภาวนา
รัตนะ	สิ่งอันประเสริฐที่มีค่ามาก
๑๔. ปมาทวรรค คือ หมวดประมาท	
ความประมาท	ความเลินเล่อ ขาดสติ เผอเรอ ขาดความเอาใจใส่ ขาดความรอบคอบ ปล่อยใจไปตามอารมณ์
ความตาย	จบสิ้นชีวิตในโลกนี้ ความหมดลมหายใจ ความสิ้นสุดแห่งการดำรงชีวิต
๑๕. ปาปวรรค คือ หมวดบาป	
บาปธรรม	ความชั่ว ความไม่ดีหรืออกุศลกรรม เกิดจากความประพฤติชั่วทางกาย ทางวาจา และทางใจ
คนสะอาด	บุคคลผู้มีความบริสุทธิ์หมดจดจากความชั่ว หมายเอาผู้สะอาดภายในคือใจบุญ
คนมีสันดานชั่ว	คนที่มีจิตใจดุร้ายเหี้ยมโหด ทำบาปกรรมเป็นอาจิณ มีจิตใจเต็มไปด้วยความสกปรก
สาธุชน	คนดี คนที่ประพฤติดีทางกาย ทางวาจา และทางใจ คนที่มีปกติทำดี พูดดี และคิดดี

คำศัพท์	ความหมาย
ธรรม	ความจริงแท้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ที่เป็นสัจธรรมให้ผลแก่ผู้ปฏิบัติ ย่อมรักษาไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว
๑๖. ปุคคลวรรค คือ หมวดบุคคล	
บุรุษอาชาไนย	คนผู้มีความกล้าหาญ ผู้ทำสิ่งที่คนทั่วไปทำไม่ได้ ผู้มีความแก่กล้าในด้านปัญญา
พูดเป็นธรรม	พูดตามความเป็นจริง มีหลักฐาน มีที่อ้างอิง
คนโง่	คนที่ไม่ฉลาด คนพาล คนมีปัญญาน้อย
อสัตบุรุษ	คนพาล ผู้มีปัญญาทราม มุ่งหมายเฉพาะประโยชน์ปัจจุบัน ไม่คำนึงถึงประโยชน์ในภาคหน้าและประโยชน์สูงสุดคือพระนิพพาน
เคารพ	แสดงความนับถือ แสดงความคารวะต่อผู้อื่น
๑๗. ปุญญวรรค คือ หมวดบุญ	
บุญ	เครื่องชำระใจให้สะอาด ทำได้ ๓ อย่าง คือ ๑) การให้ทาน ๒) การรักษาศีล ๓) การเจริญสมาธิภาวนา
ความสั่งสม	การเพิ่มพูนหรือสะสมให้มีเพิ่มมากขึ้น
๑๘. มัจจุวรรค คือ หมวดมฤตยู	
ความผัดเพี้ยน	การขอเลื่อนเวลาอยู่เรื่อย ๆ
มฤตยูอันมีกองทัพใหญ่	ความตายที่มีสาเหตุทำให้ตายมีหลายอย่าง เช่น ไฟไหม้ ยาพิษ อุบัติเหตุ ฟ้าผ่า โรคภัยไข้เจ็บ
๑๙. มิตตวรรค คือ หมวดมิตร	
หมู่เกวียน	คนเดินทางร่วมกัน
ผู้ไม่ประทุษร้าย	ผู้มีใจเมตตาปรารถนาดีต่อผู้อื่น หวังให้เขามีความสุข พ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อนใจ
มิตร	ผู้มีเยื่อใยต่อกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันและกัน
๒๐. ยาจนาวรรค คือ หมวดขอ	
ผู้ขอ	ผู้ออกปากขอสิ่งที่ตนต้องการ
เป็นที่เกลียดชัง	ไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่พอใจ ไม่เป็นที่ถูกใจ
ไม่ควรขอสิ่งที่รู้ว่าเป็นที่รัก	ไม่ควรออกปากขอสิ่งที่เป็นของรักของหวง ไม่ควรขอสิ่งของอันเป็นที่หวงแหนของผู้อื่น

คำศัพท์	ความหมาย
๒๑. ราชวรรค คือ หมวดพระราชา	
พระราชา	ผู้ทำให้ชาวประชายินดี ผู้เป็นประมุขของประเทศ
๒๒. วาจาวรรค คือ หมวดวาจา	
วาจา	สิ่งที่กล่าว ถ้อยคำที่พูดออกไป
๒๓. วิริยวรรค คือ หมวดความเพียร	
ความเพียร	ความขยันหมั่นเพียร ความบากบั่น ความพยายามที่จะทำหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบให้สำเร็จ
คนมีธุระ	คนมีหน้าที่
๒๔. เวรวรรค คือ หมวดเวร	
ในกาลไหนๆ	ทุกยุคทุกสมัย หรือตั้งแต่ไหนแต่ไรมา
เวร	ความขึ้งเคียด ความปองร้าย ความผูกใจเจ็บ
๒๕. สัจจวรรค คือ หมวดความสัตย์	
ความสัตย์	ความจริง คำพูดสัตย์จริง
รสทั้งหลาย	รสเค็ม รสหวาน รสขม รสฝาด รสจืด เป็นต้น
คำสัตย์	คำจริง สัจวาจา ถ้อยคำที่เป็นความจริง
วาจาไม่ตาย	ถ้อยคำที่คงอยู่ตลอดไป
เกียรติ	ยกย่อง สรรเสริญ เคารพนับถือ
๒๖. สติวรรค คือ หมวดสติ	
สติ	ความระลึกได้ คือระลึกถึงกิจที่ทำและคำที่พูดแม้นานได้ ไม่ลืม
จำปรารถนา	พึงมี พึงต้องการ
ผู้รักษา	ผู้ดูแล ควบคุมสิ่งของไว้ให้ดีอย่าให้สูญหาย
๒๗. สัทธาวรรค คือ หมวดศรัทธา	
ศรัทธา	ความเชื่อ ความปลงใจเชื่อ ความมีจิตเลื่อมใส ความเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ
ยังประโยชน์ให้สำเร็จ	ทำให้ประโยชน์เกิดขึ้นได้
๒๘. สันตุฏฐิวรรค คือ หมวดสันโดษ	
ความสันโดษ	ความยินดีสิ่งที่ได้ ความพอใจสิ่งที่มี มี ๓ อย่าง คือ ๑)ความยินดีตามได้ ๒)ความยินดีตามกำลัง ๓)ความยินดีตามสมควร
ไม่ควรดูหมิ่น	การดูถูกเหยียดหยามให้มีค่าน้อยลง

คำศัพท์	ความหมาย
ลาภของตน	ลาภที่เกิดขึ้นแก่ตน สิ่งที่พึงได้ของตน
๒๙. สมณวรรค คือ หมวดสมณะ	
สมณะ	ผู้สงบ คือ มีความสงบทางกาย มีความสงบทางวาจา มีความสงบทางใจ
ไม่เป็นข้าศึก	ไม่มีกิเลส หมดสิ้นอาสวะกิเลส อีกนัยหนึ่ง ไม่เป็นศัตรู ไม่ใช่ผู้มีอาวุธที่มุ่งทำร้าย
บรรพชิต	นักบวช พระภิกษุสามเณร ผู้ไม่เข้าไปทำร้ายผู้อื่น
ความเพียร	ความบากบั่น ความพยายามจนกว่าจะสำเร็จ
๓๐. สามัคคีวรรค คือ หมวดสามัคคี	
ความสามัคคี	ความร่วมแรงร่วมใจกัน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมนุษย์หรือสัตว์ที่อาศัยกันอยู่เป็นกลุ่มๆ เช่น พวกมด พวกปลวก เป็นต้น
๓๑. สีลวรรค คือ หมวดศีล	
ศีล	แปลว่า ปกติ หมายถึง การรักษากายวาจาให้สงบเรียบร้อย
ยังประโยชน์ให้สำเร็จ	ย่อมให้บรรลุประโยชน์อันดี ก่อให้เกิดคุณความดี เป็นความดีงามทุกยุคสมัย
ความสำรวม	ความระมัดระวังในการทำ การพูด การคิด โดยมีสติสัมปชัญญะ คอยกำกับให้ดำเนินไปในทางที่ดี
๓๒. สุขวรรค คือ หมวดสุข	
ความสุข	ความสบายกายสบายใจ ได้แก่ กามสุข ความสุขในกามทั้งวัตถุกามและกิเลสกาม ฌานสุข ความสุขในฌาน และนิพพานสุข ความสุขในนิพพาน
ความเกิดขึ้นแห่งท่านผู้รู้ทั้งหลาย	การอุบัติขึ้นของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย
นำสุขมาให้	ก่อให้เกิดความสุข
๓๓. เสวนาวรรค คือ หมวดคบหา	
อยู่	การเป็นพวกเดียวกัน
พวกไพรี	ผู้สร้างความเดือดร้อนให้ ผู้ทำความไม่สบายกายไม่สบายใจให้เกิดขึ้น
สมาคม	การอยู่คลุกคลีไปไหนมาไหนด้วยกัน เที่ยวด้วยกัน ทำกิจกรรมด้วยกัน ร่วมกินร่วมนอนด้วยกัน

๑.๑๔ ข้อสอบธรรม สนามหลวง วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม (๒๕๕๑ - ๒๕๖๔)

(๒๕๕๑) สพฺเพสํ สงฺฆภูตานํ สามคฺคี วุฑฺฒิสาธิกา.
ความพร้อมเพรียงของปวงชนผู้เป็นหมู่ ยังความเจริญให้สำเร็จ.
ส. ส.

(๒๕๕๒) กาโล ฆสติ ภูตานิ สพฺพาเนว สหตฺตนา.
กาลเวลา ย่อมกินสรรพสัตว์พร้อมทั้งตัวมันเอง.
ขุ. ชา. ทุก. ๒๗/๙๕.

(๒๕๕๓) โมกฺโข กลฺยาณิยา สาธุ.
เปล่งวาจางาม ยังประโยชน์ให้สำเร็จ.
ขุ. ชา. เอก. ๒๗/๒๘.

(๒๕๕๔) ททมาโน ปิโย โหติ
ผู้ให้ ย่อมเป็นที่รัก.
องฺ ปญฺจก. ๒๒/๔๔.

(๒๕๕๕) หิริ โอตฺตปฺปิยญฺเญว โลกํ ปาเลติ สาธุกํ.
หิริและโอตตัปปะ ย่อมรักษาโลกไว้เป็นอันดี.
(ว.ว)

(๒๕๕๖) โกโธ ทุมฺเมธโคจโร.
ความโกรธเป็นอารมณ์ของคนมีปัญญาทราม.
(พุทธ) ขุ.ชา.ทสก. ๒๗/๒๘๐.

(๒๕๕๗) อพฺยาปชฺฌํ สุขํ โลเก
ความไม่เบียดเบียน เป็นสุขในโลก
(พุทธ) วิ. มหา. ๔/๖., ขุ. อุ. ๒๕/๘๖.

(๒๕๕๘) สุขา สงฺฆสฺส สามคฺคี.
ความพร้อมเพรียงของหมู่ ให้เกิดสุข.
(พุทธ) ขุ.ธ. ๒๕/๔๑., ขุ.อิติ. ๒๕/๒๓๘., องฺ.ทสก. ๒๔/๘๐.

(๒๕๕๙) ผาตึ กยิรา อวิเหฐยํ ปรํ.
ควรทำแต่ความเจริญ อย่าเบียดเบียนเขา.
(พุทธ) ขุ.ชา.สตฺตก. ๒๗/๒๑๒.

โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

(๒๕๖๐) สาธุ ปาเปน ทุกฺกรํ.

ความดี อันคนชั่วทำยาก

(พุทธ) วิ.จุลฺ ๗/๑๙๕, ขุ.อุ. ๒๕/๑๖๗.

(๒๕๖๑) สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ.

การให้ธรรม ย่อมชนะการให้ทั้งปวง.

(พุทธ) ขุ.ธ. ๒๕/๖๓.

(๒๕๖๒) ททํ มิตฺตานิ คนฺถติ.

ผู้ให้ ย่อมผูกไมตรีไว้ได้.

(พุทธ) สํ.ส. ๑๕/๓๑๖.

(๒๕๖๓) ปมาโท มจฺจุโน ปทํ.

ความประมาท เป็นทางแห่งความตาย.

(พุทธ) ขุ.ธ. ๒๕/๑๘ ขุ.ชา.ติส. ๒๗/๕๒๔.

(๒๕๖๔) ธมฺมจารี สุขํ เสติ.

ผู้ประพฤติธรรม ย่อมอยู่เป็นสุข.

(พุทธ) ขุ.ธ. ๒๕/๓๗,๓๘. ขุ.อุ. ๒๕/๓๖๖.

โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

บทที่ ๒

ปัญหา-เฉลยข้อสอบธรรม

สนามหลวง นักธรรมตรี

(พ.ศ.๒๕๕๑-๒๕๖๔)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

๑ วิชาธรรมวิภาค

ทุกะ หมวด ๒

๑. ธรรมมีอุปการะมาก มีอะไรบ้าง ? ที่ว่ามีอุปการะมากนั้น เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ๑. ธรรมมีอุปการะมาก มี ๒ อย่าง ได้แก่

๑) สติ คือ ความระลึกได้

๒) สัมปชัญญะ คือ ความรู้ตัว ฯ

๒. ที่ว่ามีอุปการะมากนั้น เพราะทำให้เป็นผู้ไม่ประมาทในการทำกิจการงานใด ๆ และเป็นอุปการะให้ธรรมเหล่าอื่นเกิดขึ้น ฯ

๒. คนที่ทำอะไรมักพลั้งพลาด เพราะขาดธรรมอะไร ? (๒๕๖๒)

ตอบ : ๑. คนที่ทำอะไรมักพลั้งพลาด เพราะขาดธรรมมีอุปการะมาก มี ๒ อย่าง ได้แก่

๑) สติ คือ ความระลึกได้

๒) สัมปชัญญะ คือ ความรู้ตัว ฯ

๓. สติ แปลว่าอะไร ? เพราะเหตุไรจึงชื่อว่าเป็นธรรมมีอุปการะมาก ? (๒๕๖๓, ๒๕๖๐)

ตอบ : ๑. สติ แปลว่า ความระลึกได้ฯ

๒. ชื่อว่าเป็นธรรมมีอุปการะมาก เพราะอุดหนุนช่วยให้สำเร็จกิจในทางที่ดี ฯ

๔. ธรรมคุ้มครองโลก มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? (๒๕๖๔, ๒๕๖๑, ๒๕๕๕)

ตอบ : ๑. ธรรมคุ้มครองโลก มี ๒ อย่าง ฯ

๒. ได้แก่

๑) หิริ คือ ความละอายต่อบาป

๒) โอตตัปปะ คือ ความกลัวต่อผลของบาป ฯ

๕. หิริและโอตตัปปะ ได้ชื่อว่า ธรรมเป็นโลกบาล เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : หิริและโอตตัปปะ ได้ชื่อว่า ธรรมเป็นโลกบาล เพราะเป็นคุณธรรมที่ทำให้บุคคลรังเกียจและเกรงกลัวต่อบาปทุจริต ไม่กล้าทำความชั่วทั้งในที่ลับ และที่แจ้ง ฯ

๖. การที่บุคคลพบงูพิษแล้วสะดุ้งกลัวว่าจะถูกกัดตาย จัดเป็นโอตตัปปะได้หรือไม่ ? เพราะเหตุใด ? (๒๕๖๓, ๒๕๕๑)

ตอบ : ๑. จัดเป็นโอตตัปปะไม่ได้ ฯ

๒. เพราะไม่ใช่ความเกรงกลัวต่อบาป ฯ

๗. โลกเดือดร้อนวุ่นวายในปัจจุบันนี้ เพราะขาดธรรมอะไร ? (๒๕๖๒)

ตอบ : เพราะขาดธรรมเป็นโลกบาล ๒ อย่าง คือ

๑. หิริ คือ ความละอายแก่ใจในการประพฤติชั่ว

๒. โอตตัปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อผลของการประพฤติชั่ว ฯ

๘. ในทางโลก ดูคนงามที่หน้าตา ส่วนในทางพุทธศาสนา ดูคนงามที่ไหน ? (๒๕๕๙)

ตอบ : ในทางพระพุทธศาสนา ดูคนงามกันที่มีคุณธรรมอันทำให้งาม ๒ ประการ คือ

๑. ขันติ คือ ความอดทน

๒. โสรัจจะ คือ ความสงบเสงี่ยม ฯ

๙. ในโลกนี้ มีบุคคลประเภทใดบ้างที่หาได้ยาก ? (๒๕๖๔, ๒๕๕๙)

ตอบ : บุคคลที่หาได้ยาก มี ๒ ประเภท คือ

๑. บุพพการี คือ บุคคลผู้ทำอุปการะก่อน

๒. กตัญญูกตเวที คือ บุคคลผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้วตอบแทน ฯ

๑๐. บุพพการีและกตัญญูกตเวที ได้แก่บุคคลเช่นไร ? (๒๕๖๒)

ตอบ : ๑. บุพพการี ได้แก่ บุคคลผู้ทำอุปการะก่อน

๒. กตัญญูกตเวที ได้แก่ บุคคลผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้ว และตอบแทน ฯ

คู่ที่ ๑ คือ มารดาบิดากับบุตรธิดา

คู่ที่ ๒ คือ ครูอาจารย์กับศิษย์

คู่ที่ ๓ คือ พระราชากับราษฎร

คู่ที่ ๔ คือ พระพุทธเจ้ากับพุทธบริษัท ฯ

ติกะ หมวด ๓

๑. พระรัตนตรัย กับไตรสรณคมน์ เป็นอย่างเดียวกัน หรือต่างกันอย่างไร ? การเปล่งวาจาถึงรัตนะ ๓ เป็นที่พึ่ง จัดเป็นอย่างไหนใน ๒ อย่างนั้น ? (๒๕๕๙)

ตอบ : ๑. ต่างกัน คือ

๑) พระรัตนตรัย ได้แก่ หมวด ๓ แห่งรัตนะ คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

๒ ไตรสรณคมน์ ได้แก่ การถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะ ฯ

๒. การเปล่งวาจาถึงรัตนะ ๓ เป็นที่พึ่ง จัดเป็นไตรสรณคมน์ ฯ

๒. รัตนะ ๓ มีอะไรบ้าง ? รัตนะ ๓ นั้น มีคุณอย่างไร ? (๒๕๖๔, ๒๕๖๒, ๒๕๕๗)

ตอบ : ๑. รัตนะ ๓ ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ฯ

๒. มีคุณอย่างนี้ คือ

๑) พระพุทธเจ้ารู้ดีรู้ชอบด้วยพระองค์เองก่อนแล้วสอนผู้อื่นให้รู้ตาม

๒) พระธรรมย่อมรักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว

๓) พระสงฆ์ปฏิบัติชอบตามคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วสอนผู้อื่นให้กระทำตาม ฯ

๓. พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ได้ชื่อว่ารัตนะ เพราะเหตุไร ? (๒๕๖๐)

ตอบ : ได้ชื่อว่ารัตนะ เพราะเป็นของมีคุณค่าและหาได้ยาก เหมือนเพชรนิลจินดามีค่ามาก นำประโยชน์ และความสุขมาให้แก่ผู้เป็นเจ้าของ ฯ

๔. ในรัตนะ ๓ พระธรรม ได้แก่อะไร ? ให้คุณแก่ผู้ปฏิบัติตามอย่างไร ? (๒๕๖๓, ๒๕๕๘, ๒๕๕๓)

ตอบ : ๑. พระธรรม ได้แก่ พระธรรมวินัยที่เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ฯ

๒. ให้คุณแก่ผู้ปฏิบัติตาม คือ ย่อมรักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว ฯ

๕. พระพุทธเจ้าทรงเป็นบุพพการีของพุทธบริษัทอย่างไร ? (๒๕๖๑)

ตอบ : พระพุทธเจ้าทรงกระทำอุปการะแก่พุทธบริษัทก่อน ด้วยการทรงแนะนำสั่งสอน ให้รู้ดีรู้ชอบตามพระองค์ เพื่อให้ได้บรรลุประโยชน์ทั้ง ๓ คือ

๑. ประโยชน์ในโลกนี้

๒. ประโยชน์ในโลกหน้า

๓. ประโยชน์อย่างยิ่งคือพระนิพพาน

จึงชื่อว่าเป็นบุพพการี ฯ

๖. พระพุทธเจ้าคือใคร ? ทรงสั่งสอนเป็นอัศจรรย์อย่างไร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : ๑. พระพุทธเจ้า คือ ท่านผู้สอนให้ประชุมชนประพฤติชอบด้วย กาย วาจา ใจ ตามพระธรรมวินัย ฯ

๒. ทรงสั่งสอนเป็นอัศจรรย์ คือ ผู้ปฏิบัติตามย่อมได้ประโยชน์โดยสมควรแก่ความปฏิบัติ ฯ

๗. พระสงฆ์ในรัตนตรัยมีคุณอย่างไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : ท่านปฏิบัติชอบตามคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วสอนให้ผู้อื่นกระทำตามด้วย ฯ

๘. อาการที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนมีกี่อย่าง ? ข้อว่า "ทรงสั่งสอนเป็นอัศจรรย์" นั้นคืออย่างไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. อาการที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน มี ๓ อย่าง ฯ

๒. คือ ผู้ปฏิบัติตามย่อมได้ประโยชน์โดยสมควรแก่ความปฏิบัติ ฯ

๙. พระโอวาทของพระพุทธเจ้า หรือที่เรียกกันว่า หัวใจพระศาสนา มีกี่ข้อ ? อะไรบ้าง ?

ตอบ : ๑. หัวใจพระศาสนา มี ๓ ข้อ ฯ

๒. ได้แก่

๑) เว้นจากทุจริต คือ ประพฤติชั่วด้วยกาย วาจา ใจ

๒) ประกอบสุจริต คือ ประพฤติดีด้วยกาย วาจา ใจ

๓) ทำใจของตนให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมองใจ มีโลภ โกรธ หลง

๑๐. ทุจริต คืออะไร ? พูดใส่ร้ายผู้อื่น จัดเข้าในทุจริตข้อไหน ? (๒๕๖๔, ๒๕๖๑)

ตอบ : ๑. ทุจริต คือ ความประพฤติชั่ว ฯ

๒. พูดใส่ร้ายผู้อื่น จัดเข้าในวจีทุจริต ฯ

๑๑. เห็นผิดจากคลองธรรม คือเห็นอย่างไร ? จัดเข้าในทุจริตข้อไหน ? (๒๕๕๔)

ตอบ : ๑. เห็นผิดจากคลองธรรม คือ เห็นผิดจากความเป็นจริง เช่น เห็นว่า บุญบาปไม่มี บิดามารดาไม่มีพระคุณ เป็นต้น ฯ

๒. จัดเข้าในมโนทุจริต ฯ

๑๒. ทุจริต คืออะไร ? ความเห็นว่าคุณของบิดามารดาครูบาอาจารย์ไม่มีบุญบาปไม่มี จัดเป็นทุจริตข้อไหน ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ๑. ทุจริต คือ ประพฤติชั่วด้วย กาย วาจา ใจ ฯ

๒. จัดเป็นทุจริต ข้อมโนทุจริต ฯ

๑๓. รากเหง้าของอกุศลเรียกว่าอะไร มีอะไรบ้าง เพราะเหตุใดจึงควรละเสีย ? (๒๕๕๔)

ตอบ : ๑. รากเหง้าของอกุศล เรียกว่า อกุศลมูล ฯ

๒. ได้แก่ ๑) โลภะ ๒) โทสะ ๓) โมหะ ฯ

๓. เหตุที่ควรละเสีย เพราะเมื่ออกุศลมูลเหล่านี้มีอยู่ อกุศลอื่นที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น ที่เกิดแล้วก็เจริญมากขึ้น ฯ

๑๔. มูลเหตุที่ทำให้บุคคลทำความชั่ว เรียกว่าอะไร มีอะไรบ้าง เมื่อเกิดขึ้นแล้วควรปฏิบัติอย่างไร ? (๒๕๖๓, ๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. มูลเหตุที่ทำให้บุคคลทำความชั่ว เรียกว่า อกุศลมูล ฯ

๒. ได้แก่

๑) โลภะ อยากได้

๒) โทสะ คิดประทุษร้าย เขา

๓) โมหะ หลงไม่รู้จริง ฯ

๓. เมื่อเกิดขึ้นแล้วควรละเสีย ด้วยทาน ศีล ภาวนา ฯ

๑๕. การสำรวมอินทรีย์ ได้แก่ การกระทำอย่างไร ? เมื่อกระทำเช่นนั้นแล้วจะได้รับประโยชน์อะไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ๑. การสำรวมอินทรีย์ ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้ยินดี ยินร้าย เมื่อเห็นรูป ได้ยินเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส กายสัมผัส รู้ธรรมารมณ์ ฯ

๒. กระทำแล้วได้ประโยชน์ คือ ไม่เกิดความยินดี ไม่เกิดความยินร้าย ในเวลาเห็นรูป ได้ยินเสียง เป็นต้น ฯ

๑๖. คำต่อไปนี้มีความหมายว่าอย่างไร? ๑) สัมปชัญญะ ๒) กตัญญูกตเวที ๓) กายทุจริต ๔) มาตาปิตุอุปัฏฐาน ๕) ปุพเพกตปุญญตา (๒๕๕๕)

ตอบ : ๑. สัมปชัญญะ คือ ความรู้ตัว

๒. กตัญญูกตเวที คือ บุคคลผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้ว และตอบแทน

๓. กายทุจริต คือ ความประพฤติชั่วทางกาย

๔. มาตาปิตุอุปัฏฐาน คือ การบำรุงมารดาบิดาของตนให้เป็นสุข

๕. ปุพเพกตปุญญตา คือ ความเป็นผู้ได้ทำความดีไว้ในปางก่อน ฯ

๑๗. จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ ๑) พาหุสัจจะ ๒) อกุศลมูล ๓) อินทรียสังวร ๔) อนัตตา ๕) กามฉันท์ (๒๕๕๖)

ตอบ : ๑. พาหุสัจจะ คือ ความเป็นผู้ศึกษามาก

๒. อกุศลมูล คือ รากเหง้าของอกุศล

๓. อินทรียสังวร คือ ความสำรวมอินทรีย์

๔. อนัตตา คือ ความเป็นของไม่ใช่ตน

๕. กามฉันท์ คือ ความพอใจรักใคร่ในอารมณ์ที่ชอบใจ มีรูป เป็นต้น ฯ

๑๘. บุญกิริยาวัตถุ คืออะไร ? โดยย่อมีเท่าไร ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ๑. บุญกิริยาวัตถุ คือ สิ่งเป็นที่ตั้งแห่งการบำเพ็ญบุญ ฯ

๒. มี ๓ อย่าง ฯ

๓. ได้แก่

๑) ทานมัย คือ บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทาน

๒) สีลมัย คือ บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล

๓) ภาวนามัย คือ บุญสำเร็จด้วยการเจริญภาวนา ฯ

๑๙. ไตรลักษณะ ได้แก่อะไรบ้าง ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ไตรลักษณะ ได้แก่

๑. อนิจจตา คือ ความเป็นของไม่เที่ยง

๒. ทุกขตา คือ ความเป็นทุกข์

๓. อนัตตตา คือ ความเป็นของใช่ตน ฯ

จตุกกะ หมวด ๔

๑. ภิกษุสามเณรผู้บวชใหม่ ควรเว้นอันตราย ๔ อย่าง คืออะไรบ้าง ? (๒๕๕๙)

ตอบ : เว้นอันตราย ๔ อย่าง ได้แก่

๑. อดทนต่อคำสอนไม่ได้ คือ เบื่อหน่ายต่อคำสั่งสอนขี้เกียจทำตาม

๒. เป็นคนเห็นแก่ปากแก่ท้อง

๓. เพลิดเพลินในกามคุณ ทะยานอยากได้สุขยิ่งๆ ขึ้นไป

๔. รักผู้หญิง ฯ

๒. ธรรมดุจล้อรถนำไปสู่ความเจริญ เรียกว่าอะไร ? มีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ๑. ธรรมดุจล้อรถนำไปสู่ความเจริญ เรียกว่า จักร ๔ ฯ

๒. ได้แก่

๑) ปฏิรูปเทสวาสะ คือ อยู่ในประเทศอันสมควร

๒) สัปปุริสูปัสสยะ คือ คบสัตบุรุษ

๓) อัตตสัมมาปณิธิ คือ ตั้งตนไว้ชอบ

๔) ปุพเพกตปุญญตา คือ ความเป็นผู้ได้ทำความดีไว้ในปางก่อน ฯ

๓. บุคคลผู้รักษาความยุติธรรมไว้ได้ ควรเว้นจากธรรมอะไร ? ธรรมนั้นมีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๘, ๒๕๕๕, ๒๕๕๑)

ตอบ : ๑. ควรเว้นจากอคติ ๔ ฯ

๒. ได้แก่

๑) ความลำเอียงเพราะรักใคร่กัน เรียกว่า ฉันทาคติ

๒) ความลำเอียงเพราะไม่ชอบกัน เรียกว่า โทสาคติ

๓) ความลำเอียงเพราะเขลา เรียกว่า โมหาคติ

๔) ความลำเอียงเพราะกลัว เรียกว่า ภยาคติ ฯ

๔. คุณธรรมเครื่องให้สำเร็จความประสงค์ คืออะไร ? มีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๗)

ตอบ : ๑. อิทธิบาท ๔ ฯ

๒. ได้แก่

๑) ฉันทะ คือ พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น

๒) วิริยะ คือ เพียรประกอบสิ่งนั้น

๓) จิตตะ คือ เอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ไม่วางธุระ

๔) วิมังสา คือ หมั่นตริตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น ฯ

๕. เมื่อเพื่อนร่วมงานได้เลื่อนตำแหน่ง ไม่คิดริษยา พลอยยินดีกับเขาด้วย ชื่อว่าปฏิบัติตามพรหมวิหารธรรมข้อใด ? (๒๕๖๔, ๒๕๕๗)

ตอบ : ข้อ ๓ มุทิตา คือ ความพลอยยินดี ฯ

๖. เหตุให้เกิดทุกข์ในอริยสัจ ๔ คืออะไร ? (๒๕๕๗)

ตอบ : เหตุให้เกิดทุกข์ในอริยสัจ ๔ คือ ตัณหา ความทะยานอยาก ฯ

๗. อริยสัจ ๔ มีอะไรบ้าง ความไม่สบายกายไม่สบายใจจัดเป็นอริยสัจ ข้อไหน ? (๒๕๖๔, ๒๕๖๑)

ตอบ : ๑. อริยสัจ ๔ ได้แก่

๑) ทุกข์ คือ ความไม่สบายกายไม่สบายใจ

๒) สมุทัย คือ เหตุให้เกิดทุกข์

๓) นิโรธ คือ ความดับทุกข์

๔) มรรค คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ฯ

๒. ความไม่สบายกายไม่สบายใจจัดเป็นอริยสัจ ข้อทุกข์

๘. ทุกข์ในอริยสัจ ๔ คืออะไร ? เหตุให้เกิดทุกข์คืออะไร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : ๑. ทุกข์ในอริยสัจ ๔ คือ ความไม่สบายกายไม่สบายใจ ฯ

๒. เหตุให้เกิดทุกข์ คือ ตัณหา ความทะยานอยาก ฯ

๙. นักเรียนผู้ต้องการจะเรียนหนังสือให้ได้ผลดี จะนำอิทธิบาทมาใช้อย่างไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : อิทธิบาทมาใช้อย่างนี้

๑. ต้องสร้างความพอใจในการศึกษาเล่าเรียนก่อน ที่เรียกว่า ฉันทะ

๒. เมื่อมีความพอใจ จะเป็นเหตุให้ขยันศึกษาหาความรู้ ที่เรียกว่า วิริยะ

๓. เกิดความใฝ่ใจใคร่รู้สิ่งต่าง ๆ มากขึ้น ที่เรียกว่า จิตตะ

๔. นำความรู้นั้นมาใคร่ครวญพิจารณาให้เข้าใจเหตุและผลอย่างถูกต้อง ที่เรียกว่า วิมังสา

๑๐. พรหมวิหาร ๔ มีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๓)

ตอบ : พรหมวิหารมี ๔ อย่าง คือ๑) เมตตา ๒) กรุณา ๓) มุทิตา ๔) อุเบกขา ฯ

๑๑. ปัญญาอันเห็นชอบอย่างไร จึงชื่อว่ามรรคในอริยสัจ ๔ ? เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. ปัญญาอันเห็นชอบว่า สิ่งนี้ทุกข์ สิ่งนี้เหตุให้ทุกข์เกิด สิ่งนี้ความดับทุกข์ สิ่งนี้ทางให้ถึงความดับทุกข์ ได้ชื่อว่า มรรค ฯ

๒. เพราะเป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ฯ

๑๒. ธาตุ ๔ มีธาตุอะไรบ้าง ? ธาตุมีลักษณะแข้นแข็ง คือธาตุอะไร ? (๒๕๖๓))(๒๕๕๑)

ตอบ : ๑. ธาตุ ๔ ได้แก่

๑) ธาตุดิน

๒) ธาตุน้ำ

๓) ธาตุไฟ

๔) ธาตุลม ฯ

๒. ธาตุมีลักษณะแข้นแข็ง คือ ธาตุดิน ฯ

๑๓. ที่ทำงานไม่สำเร็จผลตามที่มุ่งหมาย เพราะขาดคุณธรรมอะไรบ้าง ? (๒๕๖๐)

ตอบ : เพราะขาดอิทธิบาท คือ คุณเครื่องให้สำเร็จความประสงค์ ๔ อย่าง ฯ

๑. ฉันทะ คือ พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น

๒. วิริยะ คือ เพียรประกอบสิ่งนั้น

๓. จิตตะ คือ เอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้นไม่วางธุระ

๔. วิมังสา คือ หมั่นตริตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น ฯ

ปัญจกะ หมวด ๕

๑. กายกับใจของเรานี้แบ่งออกเป็นกี่กอง ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๙)

ตอบ : ๑. กายกับใจ แบ่งออกเป็น ๔ กอง ฯ

๒. ได้แก่

๑) กองรูป ๒) กองเวทนา

๓) กองสัญญา ๔) กองสังขาร

๕) กองวิญญาณ ฯ

๒. กรรมที่เป็นบาปหนักที่สุด มีชื่อเรียกว่าอะไร ? คืออะไรบ้าง ? (๒๕๖๒)

ตอบ : ๑. กรรมที่เป็นบาปหนักที่สุด เรียกว่า อนันตริยกรรม ๕ ฯ

๒. ได้แก่

๑) มาตุฆาต ฆ่ามารดา

๒) ปิตุฆาต ฆ่าบิดา

๓) อรหันตฆาต ฆ่าพระอรหันต์

๔) โลหิตุปบาท ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนยังพระโลหิตให้ห้อขึ้นไป

๕) สังฆเภท ยังสงฆ์ให้แตกจากกัน ฯ

๓. อานิสงส์การฟังธรรม มีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๘)

ตอบ : อานิสงส์การฟังธรรม ได้แก่

๑. ผู้ฟังธรรมย่อมได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง

๒. สิ่งใดได้เคยฟังแล้ว แต่ไม่เข้าใจชัด ย่อมเข้าใจสิ่งนั้นชัด

๓. บรรเทาความสงสัยเสียได้

๔. ทำความเห็นให้ถูกต้องได้

๕. จิตของผู้ฟังย่อมผ่องใส

๔. การจะเป็นนักเทศน์ที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติอะไรบ้าง ? (๒๕๕๗)

ตอบ : การจะเป็นนักเทศน์ที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติ ๕ ประการ คือ

๑. แสดงธรรมไปตามลำดับ ไม่ตัดลัดให้ขาดความ

๒. อ้างเหตุผลแนะนำให้ผู้ฟังเข้าใจ

๓. ตั้งจิตเมตตาปรารถนาให้ประโยชน์แก่ผู้ฟัง

๔. ไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภ

๕. ไม่แสดงธรรมกระทบตนและผู้อื่น คือ ไม่ยกตนเสียดสีผู้อื่น ฯ

๕. ขันธ์ ๕ ได้แก่อะไรบ้าง ? ย่อเป็น ๒ อย่างไร ? (๒๕๖๓, ๒๕๕๖)

ตอบ : ๑. ขันธ์ ๕ ได้แก่ รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ และวิญญาณขันธ์ฯ

๒. ย่อเป็น ๒ อย่างนี้ คือ

๑) รูปขันธ์ คงเป็นรูป

๒) เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ และวิญญาณขันธ์ ๔ ขันธ์นี้เป็นนาม ฯ

๖. อภิณหปัจจเวกขณ์ คือข้อที่ควรพิจารณาเนือง ๆ ๕ อย่าง ทรงสอนให้พิจารณาอะไรบ้าง ? (๒๕๕๖)

ตอบ ทรงสอนให้พิจารณา

๑. ความแก่ ว่าเรามีความแก่เป็นธรรมดาไม่ล่วงพ้นความแก่ไปได้

๒. ความเจ็บไข้ ว่าเรามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดาไม่ล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปได้

๓. ความตาย ว่าเรามีความตายเป็นธรรมดาไม่ล่วงพ้นความตายไปได้

๔. ความพลัดพราก ว่าเราจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งนั้น

๕. กรรม ว่าเรามีกรรมเป็นของตัว เราทำดีจักได้ดี ทำชั่วจักได้ชั่ว ฯ

๗. คิดอย่างไรเรียกว่า พยาบาท ? คิดอย่างนั้นเกิดโทษอะไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ๑. พยาบาท หมายถึง คิดปองร้ายผู้อื่น ฯ

๒. เกิดโทษคือปิดกั้นจิตใจไม่ให้บรรลุความดี ฯ

๘. อภิณหปัจจเวกขณ์ข้อว่า ควรพิจารณาทุก ๆ วันว่า เราจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น ดังนี้ ผู้พิจารณาได้รับประโยชน์อย่างไร ? จงอธิบาย (๒๕๕๔)

ตอบ : ได้รับประโยชน์ คือ สามารถบรรเทาความพอใจรักใคร่ในของรักของชอบใจ และป้องกันความทุกข์โทมนัส ในเวลาเมื่อตนต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจ ฯ

๙. สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้พิจารณาเนือง ๆ มีอะไรบ้าง ? ทรงให้พิจารณาอย่างไร ? (๒๕๖๑)

ตอบ : ๑. มี ความแก่ ความเจ็บไข้ ความตาย ความพลัดพราก และกรรม ฯ

๒. ทรงสอนให้พิจารณาว่า

๑) เรามีความแก่เป็นธรรมดาไม่ล่วงพ้นความแก่ไปได้

๒) เรามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดาไม่ล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปได้

๓) เรามีความตายเป็นธรรมดาไม่ล่วงพ้นความตายไปได้

๔) เราจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น

๕) เรามีกรรมเป็นของตัวเรา ทำดีจักได้ดี ทำชั่วจักได้ชั่ว ฯ

๑๐. ธรรมเป็นกำลัง ๕ อย่าง คืออะไรบ้าง ? ธรรม ๕ อย่างนั้น เรียกว่าอินทรีย์ เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. ธรรมเป็นกำลัง ๕ อย่าง คือ

๑) สัทธา ความเชื่อ

๒) วิริยะ ความเพียร

๓) สติ ความระลึกได้

๔) สมาธิ ความตั้งใจมั่น

๕) ปัญญา ความรอบรู้ ฯ

๒. ธรรม ๕ อย่างนั้น เรียกว่า อินทรีย์ เพราะเป็นใหญ่ในกิจของตน ฯ

๑๑. ธรรมอันเป็นเครื่องกั้นจิตไม่ให้บรรลุความดี คืออะไร ? มีอะไรบ้าง ? (๒๕๖๐)

ตอบ : ๑. ธรรมอันเป็นเครื่องกั้นจิตไม่ให้บรรลุความดี คือ นิวรณ์ ๕ ฯ

๒. ได้แก่

๑) กามฉันท์ คือ พอใจรักใคร่ในอารมณ์ที่ชอบใจ มีรูป เป็นต้น

๒) พยาบาท คือ คิดปองร้ายผู้อื่น

๓) ถีนมิทธะ คือ ความที่จิตหดหู่และเคลิบเคลิ้ม

๔) อุทธัจจกุกกุจจะ คือ ความฟุ้งซ่านและรำคาญ

๕) วิจิกิจฉา คือ ความลังเลไม่ตกลงใจ ฯ

ฉักกะ หมวด ๖

๑. อินทรีย์ ๖ กับอารมณ์ ๖ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร ?

ตอบ : อินทรีย์ ๖ กับอารมณ์ ๖ มีความสัมพันธ์กันอย่างนี้

๑. ตา	เป็นใหญ่ในการเห็น	อารมณ์ คือ รูป
๒. หู	เป็นใหญ่ในการฟัง	อารมณ์ คือ เสียง
๓. จมูก	เป็นใหญ่ในการสูดดม	อารมณ์ คือ กลิ่น
๔. ลิ้น	เป็นใหญ่ในการลิ้ม	อารมณ์ คือ รส
๕. กาย	เป็นใหญ่ในการถูกต้อง	อารมณ์ คือ โผฏฐัพพะ
๖. ใจ	เป็นใหญ่ในการรู้	อารมณ์ คือ ธรรม ฯ

๒. อายตนะภายนอก ๖ ได้แก่อะไรบ้าง ? (๒๕๖๑)

ตอบ : อายตนะภายนอก ๖ ได้แก่ รูป, เสียง, กลิ่น, รส, โผฏฐัพพะ คือ อารมณ์ที่มาถูกต้องกาย, ธรรม คือ อารมณ์ที่เกิดกับใจ ฯ

๓. อายตนะภายใน ๖ ได้แก่อะไรบ้าง ? (๒๕๕๔)

ตอบ : อายตนะภายใน ๖ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ฯ

๔. คารวะ คืออะไร ? มีกี่อย่าง ? ข้อว่า คารวะในการศึกษา หมายถึงอะไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. คารวะ คือ ความเคารพ เอื้อเฟื้อ ฯ

๒. มี ๖ อย่าง ฯ

๓. ข้อว่า คารวะในการศึกษา หมายถึง ความเคารพเอื้อเฟื้อในไตรสิกขา ฯ

สัตตกะ หมวด ๗

๑. จงให้ความหมายของคำว่าต่อไปนี้ ? ๑) ธัมมัญญุตา ๒) มัตตัญญุตา ๓) กาลัญญุตา (๒๕๕๗)

ตอบ : ๑. ธัมมัญญุตา คือ ความเป็นผู้รู้จักเหตุ เช่น รู้จักว่า สิ่งนี้เป็นเหตุแห่งสุข สิ่งนี้เป็นเหตุแห่งทุกข์

๒. มัตตัญญุตา คือ ความเป็นผู้รู้จักประมาณในการแสวงหาเครื่องเลี้ยงชีวิต แต่โดยทางที่ชอบ และรู้ประมาณในการบริโภคแต่พอควร

๓. กาลัญญุตา คือ ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลาที่สมควรอันประกอบกิจนั้น

อัฏฐกะ หมวด ๘

๑. เมื่อโลกธรรม ๘ เกิดขึ้นแก่ตน ควรพิจารณาอย่างไร ? (๒๕๕๙)

ตอบ : ควรพิจารณาว่า สิ่งนี้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ก็สักแต่ว่าเกิดขึ้น ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา เมื่อพิจารณาเห็นแล้วก็อย่ายินดีในส่วนที่น่าปรารถนา และอย่ายินร้ายในส่วนที่ไม่น่าปรารถนา ฯ

๒. โลกธรรม ๘ มีอะไรบ้าง ? (๒๕๖๓, ๒๕๕๕)

ตอบ : โลกธรรม ๘ ได้แก่

๑. มีลาภ ๒. ไม่มีลาภ

๓. มียศ ๔. ไม่มียศ

๕. สรรเสริญ ๖. นินทา

๗. สุข ๘. ทุกข์ ฯ

๓. สัมมากัมมันตะ ทำการงานชอบ คือทำอย่างไร ? (๒๕๖๑)

ตอบ : สัมมากัมมันตะ คือ ทำโดยเว้นจากกายทุจริต ๓ ได้แก่

๑. เว้นจากการฆ่าสัตว์

๒. เว้นจากการลักทรัพย์

๓. เว้นจากการประพฤติผิดในกาม ฯ

๔. สัมมาวายามะ เพียรชอบ คือเพียรอย่างไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : สัมมาวายามะ เพียรชอบ คือ เพียรในที่ ๔ สถาน (สัมมัปปธาน ๔) คือ

๑. เพียรระวังไม่ให้บาปเกิดขึ้น

๒. เพียรละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว

๓. เพียรให้กุศลเกิดขึ้น

๔. เพียรรักษากุศลที่เกิดขึ้นแล้ว ฯ

๕. คำว่า เจรจาชอบ ในมรรคมีองค์ ๘ นั้น คือ เจรจาอย่างไร ? (๒๕๖๔, ๒๕๖๐)

ตอบ : คำว่า เจรจาชอบ ในมรรคมีองค์ ๘ นั้น คือ เจรจาเว้นจากวจีทุจริต ๔

๑. เว้นจากพูดเท็จ

๒. เว้นจากพูดส่อเสียด

โครงการพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

๓. เว้นจากพูดคำหยาบ

๔. เว้นจากพูดเพ้อเจ้อ ฯ

นวกะ หมวด ๙

๑. มละ คืออะไร ? เป็นศิษย์ได้ดีแล้วทำมึนตึงกับอาจารย์ จัดเข้าในมละอย่างไหน ? และควรชำระมละอย่างนั้นด้วยธรรมอะไร ? (๒๕๕๒, ๒๕๕๐)

ตอบ : ๑. มละ คือ มลทิน ฯ

๒. จัดเข้าใน มักขะ ลบหลู่คุณท่าน ฯ

๓. ควรชำระด้วยกตัญญูกตเวทิตา ความรู้คุณท่านแล้วตอบแทน ฯ

ทสกะ หมวด ๑๐

๑. บรรพชิตผู้พิจารณาเนือง ๆ ว่า วันคืนล่วงไป ๆ บัดนี้เราทำอะไรอยู่ จะได้รับประโยชน์อะไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : จะได้รับประโยชน์ คือ เป็นผู้ไม่ประมาท มีความเพียร งดเว้นสิ่งที่เป็นโทษ ทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ฯ

คิหิปฏิบัติ จตุกกะ หมวด ๔

๑. ฆราวาสผู้ครองเรือนควรตั้งอยู่ในธรรมข้อใดบ้าง ? (๒๕๖๑, ๒๕๕๙, ๒๕๕๕)

ตอบ : ควรตั้งอยู่ในฆราวาสธรรม ๔ คือ

๑. สัจจะ สัตย์ซื่อต่อกัน

๒. ทมะ รู้จักข่มจิตของตน

๓. ขันติ อดทน

๔. จาคะ สละให้ปันสิ่งของของตนแก่คนที่ควรให้ปัน ฯ

๒. อบายมุข คืออะไร ? ความเป็นนักเลงสุราจัดเป็นอบายมุข เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๗)

ตอบ : ๑. อบายมุข คือเหตุเครื่องฉิบหาย ฯ

๒. เพราะเป็นเหตุให้

๑) เสียทรัพย์	๒) ก่อการทะเลาะวิวาท
๓) เกิดโรค	๔) ต้องติเตียน
๕) ไม่รู้จักอาย	๖) ทอนกำลังปัญญา ฯ

๓. อบายมุข ๔ มีอะไรบ้าง ? (๒๕๖๐)

ตอบ : อบายมุข ๔ ได้แก่

๑. ความเป็นนักเลงหญิง

๒. ความเป็นนักเลงสุรา

๓. ความเป็นนักเลงเล่นการพนัน

๔. ความคบคนชั่วเป็นมิตร

๔. ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน เรียกว่าอะไร ? มีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. เรียกว่า ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ฯ

๒. มีดังนี้

๑. อุฏฐานสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยความหมั่นในการประกอบกิจเครื่องเลี้ยงชีวิตก็ดี ในการศึกษาเล่าเรียนก็ดี ในการทำธุระหน้าที่ของตนก็ดี

๒. อารักขสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือรักษาทรัพย์ที่แสวงหามาได้ด้วยความหมั่น ไม่ให้เป็นอันตรายก็ดี รักษาการงานของตน ไม่ให้เสื่อมเสียไป

๓. กัลยาณมิตตตา คือ ความมีเพื่อนเป็นคนดี ไม่คบคนชั่ว

๔. สมชีวิตา คือ ความเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ ไม่ให้ฝืดเคืองนัก ไม่ให้ฟุ่มเฟือยนัก ฯ

๕. มิตรแท้ที่ควรคบ มีกี่จำพวก ? อะไรบ้าง ? ((๒๕๖๓, ๒๕๖๐, ๒๕๕๖)

ตอบ : ๑. มิตรแท้ที่ควรคบ มี ๔ จำพวก ฯ

๒. ได้แก่

๑) มิตรมีอุปการะ

๒) มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุข

๓) มิตรแนะประโยชน์

๔) มิตรมีความรักใคร่ ฯ

๖. ข้อว่า "แม้ชีวิตก็อาจสละแทนได้" นี้ เป็นลักษณะของมิตรแท้ ประเภทใด ? (๒๕๕๑)

ตอบ : มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ ฯ

๗. คุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่นไว้ได้ มีอะไรบ้าง ? (๒๕๖๑, ๒๕๕๖, ๒๕๕๔, ๒๕๕๑)

ตอบ : คุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่นไว้ได้ มี ๔ อย่าง ได้แก่

๑. ทาน คือ ให้ปันสิ่งของของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ปัน

๒. ปิยวาจา คือ เจรจาวาจาที่อ่อนหวาน

๓. อัตถจริยา คือ ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

๔. สมานัตตตา คือ ความเป็นคนมีตนเสมอ ไม่ถือตัว ฯ

๘. ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่นานไม่ได้ เพราะเหตุอะไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่นานไม่ได้ เพราะเหตุ ๔ อย่าง คือ

๑. ไม่แสวงหาพัสดุที่หายแล้ว

๒. ไม่บูรณะพัสดุที่คร่ำคร่า

๓. ไม่รู้จักประมาณในการบริโภคสมบัติ

๔. ตั้งสตรีหรือบุรุษทุศีล ให้เป็นแม่เรือนพ่อเรือน

๙. ความสุขของผู้ครองเรือนตามหลักพระพุทธศาสนาเกิดจากเหตุอะไรบ้าง ? (๒๕๖๔, ๒๕๖๒)

ตอบ : ความสุขของผู้ครองเรือนเกิดจากเหตุ ๔ อย่าง คือ

๑. สุขเกิดแต่ความมีทรัพย์

๒. สุขเกิดแต่การจ่ายทรัพย์บริโภค

๓. สุขเกิดแต่ความไม่ต้องเป็นหนี้

๔. สุขเกิดแต่ประกอบการงานที่ปราศจากโทษ ฯ

คิหิปฏิบัติ ปัญจกะ หมวด ๕

๑. มิจฉาวณิชชา คืออะไร ? การค้าขายเด็ก การค้าขายยาเสพติด การค้าขายเบ็ดตกปลา จัดเป็นมิจฉาวณิชชาข้อใด ? (๒๕๕๒)

ตอบ : มิจฉาวณิชชา คือ การค้าขายไม่ชอบธรรม ฯ

๑. การค้าขายเด็ก จัดเข้าในค้าขายมนุษย์

๒. การค้าขายยาเสพติด จัดเข้าในค้าขายน้ำเมา

๓. การค้าขายเบ็ดตกปลา จัดเข้าในค้าขายเครื่องประหาร ฯ

๒. ศีลที่คฤหัสถ์ควรรักษาเป็นนิตย์ คือศีลอะไร ? ได้แก่อะไรบ้าง ? (๒๕๖๓, ๒๕๖๑, ๒๕๕๖, ๒๕๕๓)

ตอบ : ๑. ศีลที่คฤหัสถ์ควรรักษาเป็นนิตย์ คือ ศีล ๕ ฯ

๒. ได้แก่

๑) เว้นจากทำชีวิตสัตว์ให้ตกล่วงไป

๒) เว้นจากถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมย

๓) เว้นจากการประพฤติผิดในกาม

๔) เว้นจากพูดเท็จ

๕) เว้นจากดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทฯ

๓. อุบาสกอุบาสิกา ได้แก่ บุคคลเช่นไร ? การค้าขายที่ห้ามอุบาสกอุบาสิกาประกอบ คืออะไรบ้าง ? (๒๕๕๔)

ตอบ : ได้แก่ คฤหัสถ์ผู้ถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ฯ คือ

๑. ค้าขายเครื่องประหาร

๒. ค้าขายมนุษย์

๓. ค้าขายสัตว์เป็นสำหรับฆ่าเพื่อเป็นอาหาร

๔. ค้าขายน้ำเมา

๕. ค้าขายยาพิษ ฯ

๔. การค้าขายสุรา เป็นอาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมาย ในทางพระพุทธศาสนา มีความเห็นไว้อย่างไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : ทางพระพุทธศาสนา จัดเป็นมิจฉาวณิชชา การค้าขายไม่ชอบธรรมเป็นข้อห้าม อุบาสกไม่ควรประกอบ ฯ

๕. อุบาสก อุบาสิกา ควรตั้งอยู่ในคุณสมบัติอะไรบ้าง ? (๒๕๕๗)

ตอบ : อุบาสกอุบาสิกาควรตั้งอยู่ในคุณสมบัติ ๕ ประการ คือ

๑. ประกอบด้วยศรัทธา

๒. มีศีลบริสุทธิ์

๓. ไม่ถือมงคลตื่นข่าว คือ เชื่อเรื่องกรรม ไม่เชื่อมงคล

๔. ไม่แสวงหาเขตบุญนอกพระพุทธศาสนา

๕. บำเพ็ญบุญแต่ในพระพุทธศาสนา ฯ

คิหิปฏิบัติ ฉักกะ หมวด ๖

๑. ศิษย์ที่ดีพึงปฏิบัติต่อครูอาจารย์ อย่างไรบ้าง ? (๒๕๕๙)

ตอบ : ศิษย์ที่ดีพึงปฏิบัติต่อครูอาจารย์ ด้วยสถาน ๕ อย่างนี้ คือ

๑. ด้วยลุกขึ้นยืนรับ

๒. ด้วยเข้าไปยืนคอยรับใช้

๓. ด้วยเชื่อฟัง

๔. ด้วยอุปัฏฐาก

๕. ด้วยเรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ ฯ

๒. บุตรธิดาพึงปฏิบัติต่อมารดาบิดาอย่างไร ? (๒๕๖๓, ๒๕๕๘)

ตอบ : บุตรธิดาพึงปฏิบัติต่อมารดาบิดา อย่างนี้ คือ

๑. ท่านได้เลี้ยงมาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ

๒. ทำกิจของท่าน

๓. ดำรงวงศ์สกุล

๔. ประพฤติตนให้เป็นคนควรรับทรัพย์มรดก

๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน ฯ

๓. ในทิศ ๖ เหล่านี้ หมายถึงใคร ? (๒๕๕๗)

ตอบ : ๑. ทิศเบื้องหน้า คือ บิดา มารดา

๒. ทิศเบื้องขวา คือ ครูอาจารย์

๓. ทิศเบื้องหลัง คือ บุตรภรรยา

๔. ทิศเบื้องซ้าย คือ มิตรสหาย

๕. ทิศเบื้องบน คือ สมณพราหมณ์ ฯ

๔. การคบคนชั่วเป็นมิตร เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างไร ? (๒๕๖๔, ๒๕๕๙)

ตอบ : เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างนี้ คือ การร่วมกินร่วมนอน ร่วมเที่ยว ร่วมพรรคร่วมพวก ร่วมไปมาหาสู่กับคนชั่ว มักจะถูกคนชั่วชักจูงไป

โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

ในทางชั่ว เช่น คนไม่เคยเป็นนักเลงหญิง ไม่ติดสุรา ไม่เล่นการพนัน ไม่เป็นอันธพาล ก็ย่อมถูกชักจูงไปจนกลายเป็นนักเลงหญิงได้ เป็นต้น ฯ

๕. การคบคนชั่วเป็นมิตรมีโทษอย่างไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : การคบคนชั่วเป็นมิตรมีโทษ อย่างนี้ คือ

๑. นำให้เป็นนักเลงการพนัน

๒. นำให้เป็นนักเลงเจ้าชู้

๓. นำให้เป็นนักเลงเหล้า

๔. นำให้เป็นคนลวงเขาด้วยของปลอม

๕. นำให้เป็นคนลวงเขาซึ่งหน้า

๖. นำให้เป็นคนหัวไม้ ฯ

๖. อบายมุข คืออะไร ? ดื่มน้ำเมามีโทษอย่างไรบ้าง ? (๒๕๖๔, ๒๕๖๒)

ตอบ : ๑. อบายมุข คือ เหตุเครื่องฉิบหาย ฯ

๒. ดื่มน้ำเมามีโทษ ๖ อย่าง คือ

๑) เสียทรัพย์ ๒) ก่อการทะเลาะวิวาท

๓) เกิดโรค ๔) ถูกติเตียน

๕) ไม่รู้จักอาย ๖) ทอนกำลังปัญญา ฯ

โครงการพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

๒. ๒ วิชาพุทธประวัติ

บทนำ

๑. พุทธประวัติ คืออะไร? การเรียนรู้พุทธประวัตินั้นได้ประโยชน์อย่างไร ? (๒๕๖๔, ๒๕๖๑, ๒๕๕๘, ๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. พุทธประวัติ คือ เรื่องที่พรรณนาความเป็นไปของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฯ

๒. การเรียนรู้พุทธประวัติได้ประโยชน์ คือ ทำให้ทราบความเป็นมาของพระพุทธเจ้าและแนวทางในการดำเนินชีวิตตามพุทธจริยา ฯ

ปริเฉทที่ ๑ ชมพูทวีปและประชาชน

๑. ชมพูทวีปแบ่งเป็น ๒ ส่วนใหญ่ ๆ คืออะไรบ้าง ? (๒๕๕๗)

ตอบ : ชมพูทวีปแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ๑) มัชฌิมชนบท ๒) ปัจจันตชนบท ฯ

๒. ประชาชนในชมพูทวีป มีกี่จำพวก ? จำพวกไหนบ้าง ? (๒๕๕๔)

ตอบ : ๑. ประชาชนในชมพูทวีป มี ๒ จำพวก ฯ

๒. ได้แก่

๑) มิลักขะ เจ้าของถิ่นเดิม

๒) อริยกะ พวกอพยพมาใหม่ ฯ

๓. คนในชมพูทวีปแบ่งเป็นกี่วรรณะ ? อะไรบ้าง ? พระพุทธบิดาอยู่ในวรรณะอะไร ? (๒๕๖๓, ๒๕๕๑) วรรณะกษัตริย์ มีหน้าที่ทำอะไร ? (๒๕๖๔)

ตอบ : ๑. คนในชมพูทวีปแบ่งเป็น ๔ วรรณะ ฯ

๒. ได้แก่

๑) วรรณะกษัตริย์

๒) วรรณะพราหมณ์

๓) วรรณะแพศย์

๔) วรรณะศูทร ฯ

๓. พระพุทธบิดาอยู่ในวรรณะกษัตริย์ ฯ

๔. วรรณะกษัตริย์มีหน้าที่ รักษาบ้านเมือง ฯ

๔. วรรณะทั้ง ๔ มีหน้าที่ต่างกันอย่างไร ? (๒๕๕๙, ๒๕๕๖)

ตอบ : วรรณะทั้ง ๔ มีหน้าที่ต่างกันอย่างนี้

๑. กษัตริย์ มีหน้าที่รักษาบ้านเมือง

๒. พราหมณ์ มีหน้าที่ฝึกสอนและทำพิธี

๓. แพศย์ มีหน้าที่ทำนาค้าขาย

๔. ศูทร มีหน้าที่รับจ้างใช้แรงงาน ฯ

ปริเฉทที่ ๒ สักกชนบทและศากยวงศ์

๑. พระพุทธเจ้าสืบเชื้อสายมาจากชนชาติใด ? ชนชาตินั้นมาตั้งถิ่นฐานในชมพูทวีปได้อย่างไร ? (๒๕๖๒)

ตอบ : ๑. พระพุทธเจ้าสืบเชื้อสายมาจาก ชนชาติอริยกะ ฯ

๒. ชาวอริยกะนั้นเป็นผู้เจริญด้วยความรู้และขนบธรรมเนียม มีอำนาจมากกว่าพวกมิลักขะเจ้าของถิ่นเดิม เมื่อข้ามภูเขาหิมาลัยมาก็รุกไล่พวกมิลักขะ เจ้าของถิ่นเดิมให้ถอยร่นลงมาทางใต้ แล้วเข้าตั้งถิ่นฐานในชมพูทวีปแทน ฯ

ปริเฉทที่ ๓ พระสิทธัตถราชกุมารประสูติ

๑. เจ้าชายสิทธัตถะอุบัติขึ้นในวรรณะใด ? ชนชาติไหน ?

ตอบ : ๑. เจ้าชายสิทธัตถะอุบัติขึ้นใน วรรณะกษัตริย์ ฯ

๒. ชนชาติอริยกะ ฯ

๒. พระพุทธบิดาทรงมีพระนามว่าอะไร ? ทรงปกครองแคว้นอะไร ? เมืองหลวงชื่ออะไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : ๑. พระพุทธบิดาทรงมีพระนามว่า พระเจ้าสุทโธทนะ ฯ

๒. ทรงปกครองแคว้นสักกะ ฯ

๓. เมืองหลวงชื่อ กบิลพัสดุ์ ฯ

๓. พระเจ้าสุทโธทนะ มีพระราชโอรสพระราชธิดากี่พระองค์ ? มีพระนามว่าอะไรบ้าง ? (๒๕๖๐)

ตอบ : ๑. พระเจ้าสุทโธทนะ มีพระราชโอรส ๒ พระองค์ คือ

๑) พระสิทธัตถกุมาร

๒) พระนันทกุมาร

มีพระราชธิดา ๑ พระองค์ คือ ๑) พระนางรูปนันทา ฯ

๔. พระนามและนามต่อไปนี้ เกี่ยวข้องกับเจ้าชายสิทธัตถะอย่างไร ๑) มหาปชาบดีโคตมี ๒) อสิตดาบส (กาฬเทวิลดาบส) ? (๒๕๕๙)

ตอบ : ๑. มหาปชาบดีโคตมี เป็นพระมาตุจฉา คือ พระน้านางของเจ้าชายสิทธัตถะ

๒. อสิตดาบส (กาฬเทวิลดาบส) คือ ดาบสผู้เป็นที่คุ้นเคยของราชสกุล ได้เข้าเฝ้าพระเจ้าสุทโธทนะ เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะประสูติ และพยากรณ์ว่าพระราชกุมารจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิราช หรือศาสดาเอกในโลก ฯ

๕. บุคคลต่อไปนี้เกี่ยวข้องกับพระมหาบุรุษในฐานะใด ? ๑) พระเจ้าสีหหนุ ๒) พระนางมหาปชาบดีโคตมี ๓) พระนางยโสธรา ๔) นายฉันทะ ๕) นางสุชาดา (๒๕๕๕)

ตอบ : ๑. พระเจ้าสีหหนุ เป็นพระเจ้าปู่

๒. พระนางมหาปชาบดีโคตมี เป็นพระน้านาง หรือพระมารดาเลี้ยง

๓. พระนางยโสธร เป็นพระชายา

๔. นายฉันทะ เป็นผู้ตามเสด็จคราวเสด็จออกบรรพชา

๕. นางสุชาดา เป็นผู้ถวายข้าวมธุปายาสก่อนตรัสรู้ ฯ

๖. พระมหาบุรุษประสูติที่ไหน ? เมื่อไร ? (๒๕๖๔, ๒๕๕๗)

ตอบ : ๑. สวนลุมพินีวัน ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์กับกรุงเทวทหะ ฯ

๒. ทรงประสูติเมื่อวันเพ็ญ เดือน ๖ ก่อนพุทธศักราช ๘๐ ปี ฯ

๗. อสิตดาบส กล่าวทำนายพระมหาบุรุษไว้ว่าอย่างไร ? (๒๕๖๓, ๒๕๖๑, ๒๕๕๗,๒๕๕๑)

ตอบ : อสิตดาบส กล่าวทำนายพระมหาบุรุษไว้ว่า มีคติเป็น ๒ คือ

๑. ถ้าอยู่ครองฆราวาส จักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ

๒. ถ้าออกบวช จักได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฯ

๘. อสิตดาบส อาฬารดาบส และอุทกดาบส มีความเกี่ยวข้องกับพระมหาบุรุษอย่างไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : ๑. อสิตดาบส เป็นผู้คุ้นเคยเป็นที่เคารพนับถือของศากยสกุล ในเวลาที่พระมหาบุรุษประสูติใหม่ๆ ท่านได้ไปเยี่ยม และได้พยากรณ์ทำนายพระลักษณะของพระมหาบุรุษ ว่ามีคติเป็น ๒ ก่อนคนอื่นทั้งหมด

๒. อาฬารดาบสและอุทกดาบส เป็นผู้ที่พระองค์ได้เคยอยู่อาศัยศึกษาลัทธิของท่านทั้งสอง ฯ

๙. เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะประสูติได้ ๕ วัน พระราชบิดาโปรดให้ทำอะไรเพื่อพระราชกุมารบ้าง ? (๒๕๕๖)

ตอบ : พระราชบิดาทรงโปรดให้

๑. เชิญพราหมณ์ ๑๐๘ คน มาเลี้ยงภัตตาหาร

๒. ทรงจัดพิธีขนานพระนามพระราชกุมารว่า สิทธัตถกุมาร

๓. ทรงคัดเลือกพราหมณ์ ๘ คน ทำนายลักษณะพระราชกุมาร ฯ

๑๐. เมื่อพระมหาบุรุษมีพระชนมายุได้ ๗ ปี ๑๖ ปี ๒๙ ปี มีเหตุการณ์สำคัญเกิดแก่พระองค์อะไรบ้าง ? (๒๕๕๔)

ตอบ : ๑. เมื่อพระชนมายุได้ ๗ ปี พระราชบิดาตรัสสั่งให้ขุดสระโบกขรณี ๓ สระ ในพระราชวัง ให้เป็นที่เล่นสำราญแก่พระองค์

๒. เมื่อพระชนมายุได้ ๑๖ ปี พระราชบิดาตรัสสั่งให้สร้างปราสาท ๓ หลัง เพื่อเป็นที่เสด็จอยู่ใน ๓ ฤดู และตรัสขอพระนางยโสธราพิมพา มาอภิเษกเป็นพระชายา

๓. เมื่อพระชนมายุได้ ๒๙ ปี ได้พระโอรสนามว่า พระราหุลกุมาร และเสด็จออกบรรพชา ฯ

๑๑. ภายใน ๗ วัน หลังจากสิทธัตถะราชกุมารประสูติแล้ว มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นแก่พระองค์อย่างไรบ้าง ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ๑. วันที่ ๓ อสิตดาบส (หรือกาฬเทวิลดาบส) เข้าไปเฝ้าเยี่ยมและทำนายพระลักษณะ

๒. วันที่ ๕ พระเจ้าสุทโธทนะเชิญพราหมณ์ ๑๐๘ คน มาฉันโภชนาหาร และขนานพระนามพระราชกุมารว่า สิทธัตถกุมาร

๓. วันที่ ๗ พระราชมารดาทิวงคต ฯ

ปริเฉทที่ ๔ เสด็จออกผนวช

๑. เจ้าชายสิทธัตถะทรงปรารภถึงอะไร จึงเสด็จออกบรรพชา ? และทรงบรรพชาได้กี่ปี จึงตรัสรู้ ? (๒๕๖๓, ๒๕๖๒, ๒๕๖๑, ๒๕๕๘, ๒๕๕๕)

ตอบ : ๑. ได้ทอดพระเนตรเห็นเทวทูตทั้ง ๔ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ ทรงสังเวช สลดใจ เพราะได้ทอดพระเนตรเห็นเทวทูต ๓ ข้างต้น

๒. ได้ทอดพระเนตรเห็นสมณะ ยังความพอพระหฤทัยในการออกผนวชให้เกิดขึ้น ฯ

๓. ทรงบรรพชาได้ ๖ ปีจึงตรัสรู้ ฯ

๒. เทวทูต ๔ ที่เจ้าชายสิทธัตถะทรงเห็นคืออะไรบ้าง ? ทรงเห็นแล้ว มีพระดำริอย่างไร ? (๒๕๕๖, ๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. เทวทูต ๔ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ ฯ

๒. ทรงมีพระดำริว่า บุคคลทั่วไปถูกความเจ็บ ความแก่ ความตาย ครอบงำ ไม่ล่วงพ้นไปได้ ถึงพระองค์เองก็มีอย่างนั้นเป็นธรรมดา ควรแสวงหาอุบายเครื่องพ้นทุกข์ แต่ฆราวาสเป็นที่คับแคบ เป็นทางมาแห่งธุลี (ฝุ่น) บรรพชาเป็นช่องว่าง พอที่จะแสวงหาอุบายนั้นได้ จึงน้อมพระหฤทัยไปในบรรพชา ฯ

๓. พระพุทธเจ้าเสด็จออกบรรพชา ตรัสรู้ และปรินิพพาน เมื่อมีพระชนมายุเท่าไรบ้าง ? (๒๕๖๔, ๒๕๖๒, ๒๕๕๓)

ตอบ : ๑. เสด็จออกบรรพชา เมื่อมีพระชนมายุ ๒๙ ปี

๒. ตรัสรู้ เมื่อมีพระชนมายุ ๓๕ ปี

๓. ปรินิพพาน เมื่อมีพระชนมายุ ๘๐ ปี ฯ

๔. พระพุทธเจ้า ประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา ปรินิพพานและถวายพระเพลิงในวันใด ? (๒๕๖๓)

ตอบ : ๑. ประสูติ ในวันเพ็ญเดือน ๖

๒. ตรัสรู้ ในวันเพ็ญเดือน ๖

๓. แสดงปฐมเทศนา ในวันเพ็ญเดือน ๘

๔. ปรินิพพาน ในวันเพ็ญเดือน ๖

๕. ถวายพระเพลิง ในวันอัฏฐมี แรม ๘ ค่ำเดือน ๖ฯ

ปริเฉทที่ ๕ ตรัสรู้

๑. พระมหาบุรุษเสด็จประทับบำเพ็ญเพียรจนถึงตรัสรู้ ณ ตำบลใด ? (๒๕๕๖)

ตอบ : เสด็จประทับ ณ ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม ฯ

๒. อาฬารดาบสและอุทกดาบส มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าอย่างไร ? (๒๕๖๒)

ตอบ : อาฬารดาบสและอุทกดาบส เป็นผู้ที่พระองค์ได้เคยอยู่อาศัยศึกษาลัทธิของท่านทั้ง ๒ ฯ

๓. ทุกรกิริยา คืออะไร ? พระมหาบุรุษทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาด้วยอาการอย่างไรบ้าง ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ๑. ทุกรกิริยา คือ การทรมานกายให้ลำบาก ฯ

๒. พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา ๓ วาระ ได้แก่

๑) ทรงกดพระทนต์ด้วยพระทนต์ (กัดฟัน) กดพระตาลุด้วยพระชิวหา (เอาลิ้นดุนเพดาน) ไว้จนแน่จนพระเสโท (เหงื่อ) ไหลออกจากพระกัจฉะ (รักแร้)

๒) ทรงผ่อนกลั้นลมหายใจเข้าออก

๓) ทรงอดพระกระยาหาร

๔. พระมหาบุรุษทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา ณ ที่ไหน ? ผู้ที่รู้เห็นเป็นพยานในเรื่องนี้คือใคร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : ๑. ณ ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม แคว้นมคธ ฯ

๒. พยาน คือ พระปัญจวัคคีย์ ฯ

๕. การที่พระมหาบุรุษทรงเลิกบำเพ็ญทุกรกิริยานั้น เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : เพราะทรงดำริว่า ทุกรกิริยาที่ทรงบำเพ็ญนั้นจะยิ่งไปกว่านี้ไม่มี แต่ก็ไม่เป็นทางให้ตรัสรู้ได้ ส่วนการบำเพ็ญเพียรทางจิตจักเป็นทางตรัสรู้ได้กระมัง แต่คนซูบผอมเช่นนี้ไม่สามารถทำได้ จึงทรงเลิกบำเพ็ญทุกรกิริยา กลับมาเสวยพระอาหารตามปกติ ฯ

๖. พระมหาบุรุษได้ทรงศึกษาในสำนักอาฬารดาบส และอุทกดาบสจนจบวิชาความรู้ของอาจารย์ การที่กล่าวว่า พระองค์ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง โดยไม่มีใครเป็นครูอาจารย์นั้นเพราะเหตุไร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : เพราะความรู้ที่เรียนในสำนักดาบสทั้ง ๒ นั้น เป็นโลกิยธรรม ส่วนความรู้ที่ตรัสรู้เองนั้น เป็นโลกุตตรธรรมที่ไม่มีใครรู้มาก่อน ฯ

๗. ปัญจวัคคีย์ คือใคร ? มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าขณะที่ยังทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาอย่างไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ๑. ปัญจวัคคีย์ คือ นักบวชกลุ่มหนึ่ง มีทั้งหมด ๕ คน มีท่านโกณฑัญญะเป็นหัวหน้า ฯ

๒. มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า คือได้ตามเสด็จ คอยอุปัฏฐากรับใช้อยู่ตลอดเวลา ฯ

๘. พระพุทธเจ้าทรงตัดสินพระทัยว่าจะแสดงธรรมแก่ปัญจวัคคีย์ก่อน เพราะเหตุไร ? (๒๕๖๓, ๒๕๖๑, ๒๕๕๕)

ตอบ : เพราะทรงระลึกถึงอุปการคุณของปัญจวัคคีย์ว่า ได้เป็นอุปัฏฐากพระองค์เมื่อครั้งทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา ฯ

ปริเฉทที่ ๖ ปฐมเทศนาและปฐมสาวก

๑. ปัญจวัคคีย์ ได้แก่ ใครบ้าง ? ท่านเหล่านั้นอุปสมบทด้วยวิธีอะไร ? (๒๕๕๘, ๒๕๕๑)

ตอบ : ๑. ปัญจวัคคีย์ ได้แก่ พระอัญญาโกณฑัญญะ พระวัปปะ พระภัททิยะ พระมหานามะ และพระอัสสชิ ฯ

๒. อุปสมบทด้วย วิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา ฯ

๒. เมื่อพระศาสดาเสด็จไปเมืองพาราณสีเพื่อโปรดปัญจวัคคีย์ ทรงพบใครในระหว่างทาง ? และหลังสนทนากันแล้ว ผู้นั้นได้บรรลุผลอะไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : ๑. ทรงพบอุปกาชีวก ฯ

๒. ไม่ได้บรรลุผลอะไร ฯ

๓. ผู้ประกาศตนเป็นอุบาสกด้วยการถึงรัตนะ ๒ เป็นครั้งแรก คือใคร ? ได้พบพระพุทธเจ้าที่ไหน ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ๑. ผู้ประกาศตนเป็นอุบาสกด้วยการถึงรัตนะ ๒ เป็นครั้งแรก คือ ตปุสสะ และภัลลิกะ ฯ

๒. ได้พบพระพุทธเจ้าที่ ใต้ต้นราชายตนะ (ต้นเกด) ฯ

๔. บุคคลผู้แสดงตนเป็นอุบาสก ด้วยการถึงรัตนะ ๒ และรัตนะ ๓ เป็นคนแรกคือใคร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : ๑. ผู้ถึงรัตนะ ๒ คือ ตปุสสะและภัลลิกะ ฯ

๒. ผู้ถึงรัตนะ ๓ คือ บิดาพระยสะ ฯ

๕. เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ใหม่ ๆ พระองค์ทรงพิจารณาบุคคลผู้สามารถจะตรัสรู้ธรรมได้โดยเปรียบเทียบกับบัว ๓ เหล่า อย่างไรบ้าง ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ๑. บุคคลบางคน มีกิเลสน้อย มีอินทรีย์แก่กล้า เป็นผู้จะพึงสอนให้รู้ได้โดยง่าย อาจจะตรัสรู้ธรรมพิเศษได้โดยฉับพลัน เปรียบเหมือนบัวที่ตั้งอยู่พ้นน้ำ เมื่อถูกแสงอาทิตย์ก็จักบานในวันนั้น

๒. บุคคลบางคน มีกิเลสปานกลาง มีอินทรีย์ปานกลาง เป็นผู้จะพึงสอนให้รู้ได้เมื่อได้รับคำแนะนำ เปรียบเหมือนบัวที่ตั้งอยู่เสมอน้ำ จักบานในวันพรุ่งนี้

๓. บุคคลบางคน มีกิเลสหนา มีอินทรีย์อ่อน เมื่อได้รับการสั่งสอนอบรมอยู่เสมอ ๆ ก็จะสามารถบรรลุธรรมได้ เปรียบเหมือนบัวที่ตั้งอยู่ในน้ำ จักบานในวันต่อ ๆ ไป ฯ

๖. พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนาแก่ใคร และบังเกิดผลเลิศอย่างไร ? (๒๕๖๔, ๒๕๕๗)

ตอบ : ๑. ทรงแสดงแก่พระปัญจวัคคีย์ฯ

๒. บังเกิดผลเลิศ คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ ได้ดวงตาเห็นธรรมแล้วทูลขอบรรพชา ฯ

๗. ปฐมสาวกและปัจฉิมสาวก คือใคร ? (๒๕๖๑, ๒๕๕๕)

ตอบ : ๑. ปฐมสาวก คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ

๒. ปัจฉิมสาวก คือ พระสุภัททะ ฯ

๘. พระสาวกผู้บรรลุพระโสดาบัน และ พระอรหันต์ ครั้งแรกคือใคร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ๑. พระโสดาบัน คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ ฯ

๒. พระอรหันตสาวก คือ พระปัญจวัคคีย์ ฯ

๙. ธรรมจักษุ ดวงตาเห็นธรรมนั้น คือ เห็นว่าอย่างไร ? ได้เกิดขึ้นแก่ผู้ใดเป็นคนแรก ? (๒๕๕๐)

ตอบ : ๑. ดวงตาเห็นธรรมนั้น คือ เห็นว่า "สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดล้วนมีความดับเป็นธรรมดา"

๒. เกิดแก่โกณฑัญญพราหมณ์เป็นคนแรก ฯ

๑๐. พระอัญญาโกณฑัญญะ ได้ชื่อว่า เป็นปฐมสาวก เพราะเหตุไร ? (๒๕๖๒, ๒๕๕๔)

ตอบ : พระอัญญาโกณฑัญญะ ได้ชื่อว่า เป็นปฐมสาวก เพราะได้ฟังธัมมจักกัปปวัตตนสูตร จนได้ดวงตาเห็นธรรมเป็นองค์แรก ฯ

๑๑. อนัตตลักขณสูตร ว่าด้วยเรื่องอะไร ? ทรงแสดงเมื่อไร ? ผลเป็นอย่างไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. อนัตตลักขณสูตร ว่าด้วย ขันธ์ ๕ เป็นอนัตตา ฯ

๒. ทรงแสดงเมื่อวันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๘ ฯ

๓. ผลคือ จิตของพระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ พ้นแล้วจากอาสวะเป็นพระอรหันต์ ฯ

๑๒. เทศนากัณฑ์แรกชื่ออะไร? พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ใคร ? (๒๕๖๔) ปัจฉิมสักขิสาวกคือสาวกองค์สุดท้ายที่ได้เห็นพระศาสดาได้แก่ใคร ? (๒๕๖๐)

ตอบ : ๑. เทศนากัณฑ์แรก ชื่อ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ฯ

๒. ทรงแสดงแก่ ปัญจวัคคีย์ ฯ

๓. ปัจฉิมสักขิสาวก ได้แก่ พระสุภัททะ ฯ

ปริเฉทที่ ๗ ประกาศพระศาสนา

๑. คำพูดว่า "ที่นี่วุ่นวายหนอ ที่นี่ขัดข้องหนอ" เป็นคำพูดของใคร ? เพราะเหตุไรจึงพูดเช่นนั้น ? (๒๕๖๒, ๒๕๕๙, ๒๕๕๗, ๒๕๕๕)

ตอบ : ๑. เป็นคำพูดของยสกุลบุตร ฯ

๒. เพราะเห็นอาการพิกลต่าง ๆ ของหมู่ชนบริวารที่นอนหลับ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความยินดีเหมือนเมื่อก่อน หมู่ชนบริวารเหล่านั้นปรากฏแก่ยสกุลบุตร ดุจซากศพที่ทิ้งอยู่ในป่าช้า ครั้นเห็นแล้วเกิดความสังเวชสลดใจ คิดเบื่อหน่าย จึงได้ออกอุทานเช่นนั้น ฯ

๒. คำว่า "ที่นี่วุ่นวายหนอ ที่นี่ขัดข้องหนอ" เป็นคำอุทานของใคร ? ความวุ่นวายขัดข้องนั้นสงบลงได้อย่างไร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : ๑. เป็นคำอุทานของยสกุลบุตร ฯ

๒. ความวุ่นวายขัดข้องนั้นสงบลง โดยการฟังพระธรรมเทศนา ชื่อว่าอนุปุพพิกถาและอริยสัจ ๔ ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงโปรด ฯ

๓. อนุปุพพิกถา ๕ ว่าด้วยเรื่องอะไร ? ทรงแสดงครั้งแรกแก่ใคร ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ๑. ว่าด้วยทาน ศีล สวรรค์ โทษของกามและอานิสงส์แห่งการออกจากกาม ฯ

๒. ทรงแสดงครั้งแรกแก่ ยสกุลบุตร ฯ

๔. ฆราวาสที่บรรลุพระอรหัตผลคนแรกคือใคร ? เพราะฟังธรรมอะไร ? (๒๕๖๔, ๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. คือ ยสกุลบุตร ฯ

๒. เพราะฟังอนุปุพพิกถา และอริยสัจ ๔ ฯ

๕. พระพุทธเจ้าทรงแสดงอาทิตตปริยายสูตรแก่ใคร ? ที่ไหน ? (๒๕๕๑)

ตอบ : ๑. ทรงแสดงแก่ ชฎิล ๓ พี่น้อง และบริวาร ๑,๐๐๐ คน ฯ

๒. ทรงแสดงที่ ตำบลคยาสีสะ ใกล้แม่น้ำคยา ฯ

ปริเฉทที่ ๘ เสด็จกรุงราชคฤห์

๑. พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ ได้ดวงตาเห็นธรรมเพราะฟังธรรมจากใคร ? (๒๕๕๗, ๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. พระสารีบุตร ฟังธรรมจากพระอัสสชิเถระ

๒. พระโมคคัลลานะ ฟังธรรมจากพระสารีบุตร ฯ

๒. พระสารีบุตรสำเร็จเป็นพระโสดาบัน เพราะได้ฟังธรรมจากใคร ? ธรรมนั้นมีใจความว่าอย่างไร ? (๒๕๖๑)

ตอบ : ๑. ได้ฟังธรรมจากพระอัสสชิเถระ ฯ

๒ ธรรมนั้นมีใจความว่า "ธรรมใดเกิดแต่เหตุ พระศาสดาทรงแสดงเหตุแห่งธรรมนั้น และความดับแห่งธรรมนั้น" ฯ

๓. คำว่า ดวงตาเห็นธรรมนั้น คือเห็นอย่างไร ? พระโมคคัลลานะและพระสารีบุตรได้ดวงตาเห็นธรรม เพราะฟังธรรมจากใคร ? (๒๕๖๔, ๒๕๕๓)

ตอบ : ๑. คำว่า ดวงตาเห็นธรรม คือเห็นว่า "สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งมวลมีความดับเป็นธรรมดา" ฯ

๒. พระโมคคัลลานะ ได้ดวงตาเห็นธรรม เพราะฟังธรรมจากพระสารีบุตร

๓. พระสารีบุตร ได้ดวงตาเห็นธรรม เพราะฟังธรรมจากพระอัสสชิ ฯ

ปริเฉทที่ ๙ พุทธกิจในมคธรัฐ

๑. พระพุทธเจ้าทรงเลือกแคว้นมคธเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธศาสนาเป็นแห่งแรก เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : เพราะแคว้นมคธ เป็นแคว้นใหญ่ มีอำนาจและบริบูรณ์ด้วยสมบัติ มีประชาชนมาก มีเจ้าลัทธิมาก จึงทรงเลือก ฯ

๒. จาตุรงคสันนิบาต คือ การประชุมที่ประกอบด้วยองค์อะไรบ้าง ? (๒๕๕๑)

ตอบ : การประชุมที่ประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

๑. พระสาวก ๑,๒๕๐ รูป ผู้เข้าประชุมนั้นล้วนเป็นพระอรหันต์

๒. ทุกท่านล้วนได้รับเอหิภิกขุอุปสัมปทา

๓. ไม่ได้มีการนัดหมาย ต่างมาประชุมพร้อมกันเอง

๔. วันนั้นเป็นวันเพ็ญเดือนมาฆะ (เดือน ๓) และพระศาสดาประทานพระบรมพุทโธวาท ซึ่งเรียกว่า โอวาทปาฏิโมกข์ ฯ

ปริเฉทที่ ๑๑ เสด็จโกศลชนบท

๑. ครั้งพุทธกาล วัดเชตวันนั้น ตั้งอยู่เมืองอะไร ? ใครเป็นผู้สร้างถวาย ? (๒๕๖๒,๒๕๕๕)

ตอบ : ๑. ตั้งอยู่ที่ เมืองสาวัตถี แคว้นโกศล ฯ

๒. ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี เป็นผู้สร้างถวาย ฯ

ปริเฉทที่ ๑๒ ปรินิพพาน

๑. การปลงอายุสังขารของพระพุทธองค์ ถือโดยใจความว่าอย่างไร ? และทรงปลงอายุสังขารเมื่อใด ? (๒๕๖๒)

ตอบ : ๑. ถือโดยใจความว่า พระองค์ทรงปรารภถึงสังขารว่า ทรงพระชราล่วงกาลผ่านไป ไม่สามารถบำเพ็ญพุทธกิจต่อไปได้อีกแล้ว ฯ

๒. ทรงปลงอายุสังขารเมื่อ วันเพ็ญ เดือน ๓ ก่อนปรินิพพาน ๓ เดือน ฯ

๒. สังเวชนียสถาน ๔ ตำบล เป็นสถานที่ให้ระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญอะไรบ้าง ? (๒๕๖๓, ๒๕๕๗)

ตอบ : เหตุการณ์ที่พระพุทธองค์

๑. ประสูติ

๒. ตรัสรู้

๓. ทรงแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตรเป็นครั้งแรก

๔. เสด็จปรินิพพาน ฯ

๓. สถานที่ถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ ชื่อว่าอะไร ? ตั้งอยู่ในเมืองอะไร ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ๑. ชื่อว่า มกุฎพันธนเจดีย์ ฯ

๒. ตั้งอยู่ที่ เมืองกุสินารา ฯ

๔. ผู้ที่กล่าวสุนทรพจน์ระงับไม่ให้เกิดสงครามชิงพระบรมสาริกธาตุคือใคร ? (๒๕๕๗)

ตอบ : โทณพราหมณ์ ฯ

๕. พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญปฏิบัติบูชายิ่งกว่าอามิสบูชา เพราะเหตุไร ? (๒๕๖๑, ๒๕๕๓)

ตอบ : เพราะเมื่อพุทธบริษัทปฏิบัติธรรมได้สมควรแก่ธรรมแล้ว ก็จะเป็นปัจจัยให้ตรัสรู้ธรรมได้ ทั้งเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา และเป็นพระพุทธประสงค์หลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อีกทั้งการปฏิบัตินี้จะทำให้ศาสนาตั้งมั่นอยู่ได้ยืนนาน ฯ

๖. สถานที่ต่อไปนี้เกี่ยวข้องกับพระบรมศาสดาอย่างไร ? ๑) ลุมพินีวัน ๒) อิสิปตนมฤคทายวัน ๓) ลัฏฐิวัน ๔) เวฬุวัน ๕) สาลวัน (๒๕๕๔, ๒๕๕๑)

ตอบ : ๑. ลุมพินีวัน เป็นสถานที่ประสูติ

๒. อิสิปตนมฤคทายวัน เป็นสถานที่ทรงแสดงปฐมเทศนาโปรดพระปัญจวัคคีย์

๓. ลัฏฐิวัน เป็นสถานที่ทรงแสดงธรรมเทศนาโปรดพระเจ้าพิมพิสารและบริวารจนสำเร็จเป็นพระโสดาบัน

๔. เวฬุวัน เป็นสถานที่ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์

๕. สาลวัน เป็นสถานที่ทรงแสดงมรรคมีองค์ ๘ แก่สุภัททปริพาชก และเป็นสถานที่เสด็จดับขันธปรินิพพาน ฯ

๗. สังเวชนียสถาน ๔ ได้แก่ที่ใดบ้าง ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ๑. สถานที่ประสูติ

๒. สถานที่ตรัสรู้

๓. สถานที่แสดงปฐมเทศนา

๔. สถานที่ปรินิพพาน ฯ

๘. พระพุทธรูป สังเวชนียสถาน ตุมพสถูป และ อังคารสถูป อย่างไหนเป็นบริโภคเจดีย์ และอุทเทสิกเจดีย์ ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. สังเวชนียสถาน ตุมพสถูป และอังคารสถูป เป็นบริโภคเจดีย์ ฯ

๒. พระพุทธรูป เป็นอุทเทสิกเจดีย์ ฯ

๙. ถูปารหบุคคล คือบุคคลเช่นไร ? ได้แก่ใครบ้าง ? (๒๕๕๙, ๒๕๕๔)

ตอบ : ๑. ถูปารหบุคคล คือ บุคคลที่ควรแก่การบรรจุอัฐิธาตุไว้ในสถูปเพื่อเป็นที่กราบไหว้สักการบูชา ฯ

๒. ได้แก่

๑) พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๒) พระปัจเจกพุทธเจ้า

๓) พระอรหันตสาวก และ

๔) พระเจ้าจักรพรรดิราช ฯ

๑๐. ใครถวายบิณฑบาตแด่พระพุทธองค์ก่อนตรัสรู้ และก่อนปรินิพพาน ? (๒๕๖๓, ๒๕๕๘)

ตอบ : ๑. ก่อนตรัสรู้ คือ นางสุชาดา

๒. ก่อนปรินิพพาน คือ นายจุนทะ ฯ

๑๑. พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ ปรินิพพานที่ใต้ต้นไม้อะไร ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ๑. ประสูติและปรินิพพาน ใต้ต้นสาละ ฯ

๒. ตรัสรู้ ใต้ต้นโพธิ์ (อัสสัตถพฤกษ์) ฯ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

๒.๓ วิชาศาสนพิธี

บทนำ

๑. ศาสนพิธี คืออะไร ? ผู้ที่ได้เรียนรู้แล้วได้รับประโยชน์อย่างไรบ้าง ? (๒๕๖๔, ๒๕๖๒, ๒๕๕๙)

ตอบ : ๑. ศาสนพิธี คือ ระเบียบแบบอย่างหรือแบบแผนต่าง ๆ ที่พึงปฏิบัติทางศาสนา โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา ฯ

๒. ย่อมได้รับประโยชน์ คือ เป็นผู้ฉลาดในพิธีกรรมที่เกี่ยวด้วยการบำเพ็ญกุศล การทำบุญ และการถวายทาน สามารถจัดพิธีต่างๆ ได้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผน ชื่อว่าเป็นผู้รักษาขนบประเพณีอันงดงามของพระพุทธศาสนาไว้ได้ด้วย ฯ

๒. ศาสนพิธี มีหมวดอะไรบ้าง ? (๒๕๕๗)

ตอบ : ศาสนพิธี มี ๔ หมวด คือ

๑. หมวดกุศลพิธี

๒. หมวดบุญพิธี

๓ หมวดทานพิธี

๔. หมวดปกิณกพิธี ฯ

หมวดที่ ๑ กุศลพิธี

๑. วันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๖ เป็นวันอะไร? วันนั้นมีเหตุการณ์สำคัญอะไรเกิดขึ้น ? (๒๕๕๙)

ตอบ : ๑. เป็นวันอัฐมีบูชา ฯ

๒. มีเหตุการณ์สำคัญคือ เป็นวันถวายพระเพลิงพุทธสรีระ ฯ

๒. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กำหนดไว้กี่วัน ? มีวันอะไรบ้าง ? (๒๕๖๒, ๒๕๕๘, ๒๕๕๐)

ตอบ : ๑. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กำหนดไว้ ๔ วัน ฯ

๒. ได้แก่

๑) วันวิสาขบูชา ๒) วันอัฐมีบูชา

๓) วันอาสาฬหบูชา ๔) วันมาฆบูชา ฯ

๓. การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ คืออะไร ? (๒๕๖๔, ๒๕๖๑, ๒๕๕๘)

ตอบ : การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ คือ การประกาศตนว่าเป็นผู้ถึงพระพุทธเจ้าว่าเป็นที่พึ่ง ฯ

๔. พุทธมามกะหรือพุทธมามิกา หมายถึง บุคคลเช่นไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : พุทธมามกะหรือพุทธมามิกา หมายถึง บุคคลผู้เป็นชายหรือหญิงผู้รับนับถือพระพุทธเจ้าเป็นของตน เป็นการยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาประจำชีวิตของตนนั่นเอง ฯ

๕. อุโบสถศีล มีกี่ข้อ ? ข้อที่ ๓ ว่าอย่างไร ? การเข้าจำอุโบสถศีลนี้อยู่ในหมวดไหนของศาสนพิธี ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. อุโบสถศีล มี ๘ ข้อ ฯ

๒. ข้อที่ ๓ ว่า อพรัหมจริยา เวรมณี สิกขาปทัง สมาทิยามิ ฯ

๓. การเข้าจำอุโบสถศีลอยู่ใน หมวดกุศลพิธี ฯ

๖. เพื่อปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักศาสนพิธี เจ้าภาพพึงกรวดน้ำและประนมมือรับพรตอนไหน ? (๒๕๕๗)

ตอบ : ๑. กรวดน้ำเมื่อพระสงฆ์เริ่มอนุโมทนาด้วยบทว่า ยถา วาริวหา ฯ เจ้าภาพพึงกรวดน้ำ ไม่ใช้นิ้วมือรอง เวลารินไม่ให้น้ำขาดสาย รินน้ำให้หมด

๒. ประนมมือรับพร เมื่อขึ้นบท สัพพีติโย ฯ

๗. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่นิยมประกอบพิธีการบูชาเป็นพิเศษในปีหนึ่ง ๆ มีวันอะไรบ้าง ? (๒๕๖๐)

ตอบ : มี ๔ วัน คือ

๑. วันวิสาขบูชา ๒. วันอัฏฐมีบูชา

๓. วันมาฆบูชา ๔. วันอาสาฬหบูชา ฯ

หมวดที่ ๒ บุญพิธี

๑. บุญพิธีมีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๖)

ตอบ : ๑. บุญพิธี มี ๒ อย่าง ฯ

๒. ได้แก่

๑) การทำบุญงานมงคล

๒) การทำบุญงานอวมงคล ฯ

๒. คำว่า "เจริญพระพุทธมนต์" กับ "สวดพระพุทธมนต์" ใช้ในพิธีต่างกันอย่างไร? (๒๕๕๕, ๒๕๕๑)

ตอบ : ๑. คำว่า "เจริญพระพุทธมนต์" ใช้ในพิธีมงคล

๒. คำว่า "สวดพระพุทธมนต์" ใช้ในพิธีอวมงคล ฯ

๓. ในพิธีทำบุญงานมงคล เจ้าภาพพึงจุดเทียนน้ำมนต์ เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์สูตรใด ? (๒๕๕๑)

ตอบ : เจริญพระพุทธมนต์บท มงคลสูตร ฯ

หมวดที่ ๓ ทานพิธี

๑. ปาฏิบุคลิกทานต่างจากสังฆทานอย่างไร ? (๒๕๖๓, ๒๕๕๔)

ตอบ : ๑. ปาฏิบุคลิกทาน คือ ทานที่ถวายเจาะจงเฉพาะพระรูปนั้นรูปนี้

๒. สังฆทาน คือ ทานที่ถวายไม่เจาะจงพระรูปใด มอบเป็นของกลางแก่หมู่สงฆ์ ฯ

หมวดที่ ๔ ปกิณกะ

๑. การแสดงความเคารพพระสงฆ์มีกี่วิธี ? อะไรบ้าง ? (๒๕๖๓, ๒๕๕๖)

ตอบ : ๑. การแสดงความเคารพพระสงฆ์ มี ๓ วิธี ฯ

๒. ได้แก่

๑) ประนมมือ เรียกว่า อัญชลี

๒) ไหว้ เรียกว่า นมัสการ

๓) กราบ เรียกว่า อภิวาท

๒. การเผดียงสงฆ์และการอาราธนา ต่างกันอย่างไร ? (๒๕๖๑)

ตอบ : ต่างกัน คือ

๑. การเผดียงสงฆ์ ได้แก่ การแจ้งความประสงฆ์ให้สงฆ์ทราบ

๒. การอาราธนา ได้แก่ การนิมนต์พระสงฆ์ในพิธีให้ศีล สวดพระปริตรหรือแสดงธรรม

๓. การแสดงความเคารพในศาสนพิธีมีอะไรบ้าง ? ในแต่ละอย่างมีวิธีปฏิบัติอย่างไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. การแสดงความเคารพในศาสนพิธีมี ๓ วิธี คือ

๑) ประนมมือ

๒) ไหว้

๓) กราบ ฯ

๒. มีวิธีปฏิบัติ อย่างนี้

๑) ประนมมือ คือ การกระพุ่มมือทั้งสองประกบกันไว้ระหว่างอก โดยให้ทุกนิ้วของมือทั้งสองแนบ ชิดติดตรงกัน

๒) ไหว้ คือ การยกมือที่ประนมขึ้นพร้อมก้มศีรษะเล็กน้อยให้มือประนม จรดหน้าผาก นิ้วมือ ทั้ง ๒ อยู่ระหว่างคิ้ว

๓) กราบ คือ การแสดงอาการกราบราบลงพื้นด้วยเบญจางคประดิษฐ์ มีองค์ ๕ ได้แก่ ฝ่ามือ ๒ ข้าง, เข่า ๒ ข้าง, หน้าผาก ๑ ฯ

๔. จงเขียนคำอาราธนาพระปริตรมาดู ? (๒๕๕๗, ๒๕๕๔)

ตอบ : วิปัตติปฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยาสัพพะทุกขะวินาสายะ ปริตตัง พรูถะ มังคลัง

วิปัตติปฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยาสัพพะภะยะวินาสายะ ปริตตัง พรูถะ มังคลัง

วิปัตติปฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยาสัพพะโรคะวินาสายะ ปริตตัง พรูถะ มังคลัง ฯ

๕. ในการประเคนของถวายพระ มีวิธีปฏิบัติอย่างไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ลักษณะการประเคนมี ๕ ประการ คือ

๑. ของที่พึงประเคนนั้นไม่ใหญ่โตหรือหนักเกินไป พอคนปานกลางยกได้คนเดียว

๒. ผู้ประเคนเข้ามาในหัตถบาส

๓. เขาน้อมเข้ามา

๔. กิริยาที่น้อมเข้ามาให้ด้วยกายก็ได้ ด้วยของเนื่องด้วยกายก็ได้

๕. ภิกษุรับด้วยกายก็ได้ รับด้วยของเนื่องด้วยกายก็ได้ ฯ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

๒.๔ วิชาวินัยมุข

กัณฑ์ที่ ๑ อุปสัมปทา

๑. ปัจจัยเครื่องอาศัยของบรรพชิตเรียกว่าอะไร ? มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? (๒๕๖๔, ๒๕๕๘)

ตอบ : ๑. ปัจจัยเครื่องอาศัยของบรรพชิต เรียกว่า นิสสัย ฯ

๒. มี ๔ อย่าง ฯ

๓. ได้แก่

๑) เที่ยวบิณฑบาต

๒) นุ่งห่มผ้าบังสุกุล

๓) อยู่โคนต้นไม้

๔) ฉันยาดองด้วยน้ำมูตรเน่า ฯ

๒. นิสสัย ๔ ในอนุศาสน์ ๘ อย่าง หมายถึงอะไร? มีอะไรบ้าง ? (๒๕๖๒, ๒๕๕๕, ๒๕๕๓)

ตอบ : ๑. นิสสัย ๔ หมายถึง ปัจจัยเครื่องอาศัยของบรรพชิต ฯ

๒. มี ๔ อย่าง ได้แก่

๑) เที่ยวบิณฑบาต

๒) นุ่งห่มผ้าบังสกุล

๓) อยู่โคนไม้

๔) ฉันยาดองด้วยน้ำมูตรเน่า ฯ

๓. อกรณียกิจ ๔ คืออะไร ? มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ?

ตอบ : ๑. อกรณียกิจ คือ กิจที่ไม่ควรทำ ฯ

๒. มี ๔ อย่าง ฯ

๓. ได้แก่

๑) เสพเมถุน ๒) ลักของเขา

๓) ฆ่าสัตว์ ๔) พูดอวดคุณพิเศษที่ไม่มีในตน ฯ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

๔. ภิกษุผู้ปฏิบัติอย่างไร จึงชื่อว่ามีศีล ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ภิกษุสำรวมกาย วาจา ให้เรียบร้อย เว้นข้อที่ทรงห้าม ทำตามข้อที่ทรงอนุญาต จึงชื่อว่ามีศีล ฯ

๕. ภิกษุปฏิบัติศีล สมาธิ ปัญญาดีแล้ว จะได้รับประโยชน์อย่างไร ? (๒๕๖๔, ๒๕๕๙)

ตอบ : ย่อมได้รับประโยชน์ คือ

๑. ปฏิบัติศีล ทำให้เป็นผู้มีกาย วาจาเรียบร้อย

๒. ปฏิบัติสมาธิ ทำให้ใจสงบมั่นคง ไม่ฟุ้งซ่าน

๓. ปฏิบัติปัญญา ทำให้รอบรู้ในกองสังขาร ฯ

๖. นิสสัย และ อกรณียกิจ คืออะไร ? ทั้ง ๒ อย่างรวมเรียกว่าอะไร ? (๒๕๖๐)

ตอบ : ๑. นิสสัย คือ ปัจจัยเครื่องอาศัยของบรรพชิต

๒. อกรณียกิจ คือ กิจที่บรรพชิตไม่ควรทำ ทั้ง ๒ อย่าง รวมเรียกว่า อนุศาสน์ ฯ

กัณฑ์ที่ ๒ พระวินัย

๑. พระวินัย ได้แก่อะไร ? สิกขาบทที่เป็นอเตกิจฉา คือที่ภิกษุล่วงละเมิดแล้วไม่สามารถจะแก้ไขได้ ได้แก่อะไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ๑. พระวินัย ได้แก่ พระพุทธบัญญัติ และอภิสมาจาร ฯ

๒. สิกขาบทที่เป็นอเตกิจฉา ได้แก่ ปาราชิก ๔ ฯ

๒. พระวินัย คืออะไร ? ภิกษุรักษาพระวินัยแล้ว ย่อมได้อานิสงส์อะไร ? (๒๕๖๔, ๒๕๕๘)

ตอบ : ๑. พระวินัย คือ พระพุทธบัญญัติและอภิสมาจาร ฯ

๒. ภิกษุรักษาพระวินัยแล้ว ย่อมได้อานิสงส์ ๓ ประการ คือ

๑) ไม่เกิดวิปฏิสาร คือ ไม่เดือดร้อนใจในภายหลัง

๒) ได้รับความแช่มชื่นใจ เพราะรู้สึกว่าตนประพฤติดีงามแล้ว

๓) มีความองอาจในหมู่ภิกษุผู้มีศีล ฯ

๓. พุทธบัญญัติและอภิสมาจาร คืออะไร ? ทั้ง ๒ รวมเรียกว่าอะไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. พุทธบัญญัติ คือ ข้อห้ามที่พระพุทธเจ้าทรงตั้งขึ้นเพื่อป้องกันความประพฤติเสียหาย และวางโทษแก่ภิกษุผู้ล่วงละเมิดด้วยปรับอาบัติหนักบ้าง เบาบ้าง

๒. อภิสมาจาร คือ ขนบธรรมเนียมที่ทรงแต่งตั้งขึ้นเพื่อชักนำความประพฤติของภิกษุสงฆ์ให้ดีงาม ฯ

๓. ทั้ง ๒ รวมเรียกว่า พระวินัย ฯ

๔. อาบัติ คืออะไร ? มีโทษกี่สถาน ? อะไรบ้าง ? (๒๕๖๑)

ตอบ : ๑. อาบัติ คือ โทษที่เกิดเพราะความละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าทรงห้าม

๒. มีโทษ ๓ สถาน ฯ คือ

๑) อย่างหนัก ยังต้องให้ขาดจากความเป็นภิกษุ

๒) อย่างกลาง ยังผู้ต้องให้อยู่กรรมคือประพฤติวัตรอย่างหนึ่ง เพื่อทรมานตน

๓) อย่างเบา ยังต้องให้ประจานตนต่อหน้าภิกษุด้วยกัน ฯ

๕. อาบัติ คืออะไร ? ว่าโดยชื่อมีอะไรบ้าง ? (๒๕๖๓, ๒๕๕๗, ๒๕๕๓)

ตอบ : ๑. อาบัติ คือ โทษที่เกิดเพราะความละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าทรงห้ามฯ

๒. ว่าโดยชื่อมี ๗ อย่าง คือ

๑) ปาราชิก	๒) สังฆาทิเสส
๓) ถุลลัจจัย	๔) ปาจิตตีย์
๕) ปาฏิเทสนียะ	๖) ทุกกฏ
๗) ทุพภาสิต ฯ	

๖. อาบัติ คืออะไร ? อาการที่ภิกษุต้องอาบัติ ๖ อย่างนั้น อย่างไหนเสียหายมากที่สุด ? (๒๕๖๐)

ตอบ : ๑. อาบัติ คือ โทษที่เกิดเพราะความละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าทรงห้าม

๒. อาการที่ภิกษุต้องอาบัติ ๖ อย่างนั้น ต้องด้วยไม่ละอาย จัดว่าเสียหายมากที่สุด ฯ

๗. อาบัติ คืออะไร ? อาบัติที่เป็นโลกวัชชะและที่เป็นปัณณัตติวัชชะ หมายความว่าอย่างไร ? จงยกตัวอย่างประกอบด้วย (๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. อาบัติ คือ โทษที่เกิดเพราะความละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าทรงห้าม

๒. อาบัติที่เป็นโลกวัชชะ หมายถึง อาบัติที่มีโทษซึ่งภิกษุทำเป็นความผิดความเสียหาย คนสามัญทำก็เป็นความผิดความเสียหายเหมือนกัน เช่น ทำโจรกรรม เป็นต้น

๓. อาบัติที่เป็นปัณณัตติวัชชะ หมายถึง อาบัติที่มีโทษเฉพาะภิกษุทำ แต่คนสามัญทำไม่เป็นความผิด ความเสียหาย เช่น ขุดดิน เป็นต้น ฯ

๘. อาบัติ คืออะไร ? อาการที่ภิกษุต้องอาบัติมี ๖ อย่าง จงบอกมาสัก ๓ อย่าง ? (๒๕๕๖)

ตอบ : ๑. อาบัติ คือ โทษที่เกิดเพราะความละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าทรงห้าม

๒. อาการที่ภิกษุต้องอาบัติมี ๖ อย่าง ได้แก่

๑) ต้องด้วยไม่ละอาย

๒) ต้องด้วยไม่รู้ว่าสิ่งนี้จะเป็นอาบัติ

๓) ต้องด้วยสงสัยแล้วขืนทำลง

๔) ต้องด้วยสำคัญว่าควรในของที่ไม่ควร

๕) ต้องด้วยสำคัญว่าไม่ควรในของที่ควร

๖) ต้องด้วยลืมสติ ฯ

๙. จงอธิบายความหมายของอาบัติต่อไปนี้ ? ๑) สเตกิจฉา ๒) สจิตตกะ (๒๕๕๗)

ตอบ : ๑. สเตกิจฉา ได้แก่ อาบัติที่แก้ไขได้

๒. สจิตตกะ ได้แก่ อาบัติที่ต้อง เพราะมีเจตนา ฯ

๑๐. อเตกิจฉา และสเตกิจฉา ได้แก่ อาบัติอะไร ? ทั้ง ๒ อย่างนั้น ภิกษุต้องเข้าแล้ว จะเกิดโทษอย่างไร ? (๒๕๕๕, ๒๕๕๔)

ตอบ : ๑. อเตกิจฉา คือ อาบัติที่แก้ไขไม่ได้ ได้แก่ ปาราชิก ๔ ทำให้ขาดจากความเป็นภิกษุ ฯ

๒. สเตกิจฉา คือ อาบัติที่แก้ไขได้ ได้แก่ สังฆาทิเสส ๑๓ และอาบัติอีก ๕ ที่เหลือ ฯ

๓. สังฆาทิเสสต้องอยู่กรรมจึงพ้นได้ อาบัติอีก ๕ ที่เหลือพึงแสดงต่อหน้าสงฆ์หรือคณะหรือรูปใดรูปหนึ่งจึงพ้นได้ ฯ

๑๑. พระภิกษุผู้รักษาพระวินัยดีโดยถูกทางแล้ว ย่อมได้อานิสงส์อะไร ? (๒๕๖๒, ๒๕๕๔)

ตอบ : ย่อมได้อานิสงส์ คือ

๑. ไม่ต้องเดือดร้อนใจ

๒. ได้รับความแช่มชื่นว่าได้ประพฤติดีงาม

๓. จะเข้าหมู่ภิกษุผู้มีศีลก็องอาจไม่สะทกสะท้าน ฯ

๑๒. ครุกาบัติ ที่แก้ไขได้ก็มี ที่แก้ไขไม่ได้ก็มี ที่แก้ไขได้ ได้แก่อาบัติอะไร ที่แก้ไขไม่ได้ ได้แก่อาบัติอะไร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : ๑. ที่แก้ไขได้ ได้แก่ อาบัติสังฆาทิเสส

๒. ที่แก้ไขไม่ได้ ได้แก่ อาบัติปาราชิก ฯ

กัณฑ์ที่ ๓ สิกขาบท

๑. สิกขาบทที่มาในพระปาติโมกข์มีเท่าไร สิกขาบทว่าด้วยปาราชิกมีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ๑. มี ๒๒๗ สิกขาบท ฯ

๒. สิกขาบทว่าด้วยปาราชิก มี ๔ ข้อ ได้แก่

๑) เสพเมถุน

๒) ภิกษุถือเอาของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ได้ราคา ๕ มาสก

๓) ภิกษุแกล้งฆ่ามนุษย์ให้ตาย

๔) ภิกษุอวดอุตตริมนุสสธรรม คือ ธรรมอันยิ่งของมนุษย์ที่ไม่มีในตน ฯ

๒. อะไรเรียกว่า สิกขาบท ? มาจากไหน ? (๒๕๕๑)

ตอบ : ๑. พระบัญญัติมาตราหนึ่ง ๆ เรียกว่า สิกขาบท ฯ

๒. มาในพระปาติโมกข์ ๑ มานอกพระปาติโมกข์ ๑ ฯ

๓. สิกขากับสิกขาบท ต่างกันอย่างไร ? อย่างไหนมีเท่าไร ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๗, ๒๕๕๔, ๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. สิกขา คือ ข้อที่ภิกษุต้องศึกษา

๒. สิกขาบท คือ พระบัญญัติมาตราหนึ่ง ๆ เป็นสิกขาบทหนึ่งๆ

๓. สิกขามี ๓ ได้แก่ สีลสิกขา จิตตสิกขา ปัญญาสิกขา

๔. สิกขาบทมี ๒๒๗ สิกขาบท ได้แก่ ปาราชิก ๔ สังฆาทิเสส ๑๓ อนิยต ๒ นิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๓๐ ปาจิตตีย์ ๙๒ ปาฏิเทสนียะ ๔ เสขิยะ ๗๕ อธิกรณสมถะ ๗ ฯ

๔. สิกขา คืออะไร ? มีอะไรบ้าง ? (๒๕๖๓, ๒๕๖๑)

ตอบ : ๑. สิกขา คือ ข้อที่ภิกษุต้องศึกษา ฯ

๒. ได้แก่

๑) ศีล ความรักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย

๒) สมาธิ ความรักษาใจมั่น

๓) ปัญญา ความรอบรู้ในกองสังขาร ฯ

กัณฑ์ที่ ๔ ปาราชิก

๑. ภิกษุทำคนอื่นให้ถึงแก่ความตาย ต้องอาบัติอะไรหรือไม่ ? (๒๕๖๓, ๒๕๕๙)

ตอบ : ๑. ถ้าไม่จงใจ ไม่เป็นอาบัติ

๒. ถ้าจงใจประสงค์จะให้เขาตาย เป็นอาบัติปาราชิก ฯ

๒. ภิกษุแกล้งฆ่าสัตว์ให้ตาย ต้องอาบัติอะไร ? (๒๕๕๗, ๒๕๕๔)

ตอบ : ๑. ฆ่ามนุษย์ให้ตาย ต้องอาบัติปาราชิก

๒. ฆ่าอมนุษย์ให้ตาย ต้องอาบัติถุลลัจจัย

๓. ฆ่าสัตว์เดรัจฉานให้ตาย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ฯ

๓. ภิกษุพยายามฆ่าตนเอง แต่ทำไม่สำเร็จ จะต้องอาบัติอะไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : ภิกษุพยายามฆ่าตนเอง แต่ทำไม่สำเร็จ ต้องอาบัติทุกกฏ ฯ

๔. ปาราชิกทั้ง ๔ สิกขาบท เป็นสจิตตกะหรืออจิตตกะ ? เพราะเหตุใด ? (๒๕๕๙)

ตอบ : ๑. ปาราชิกทั้ง ๔ สิกขาบท เป็นสจิตตกะ ฯ

๒. เพราะต้องด้วยจงใจ เกิดขึ้นโดยมีเจตนาเป็นสมุฏฐาน ฯ

๕. ในอทินนาทานสิกขาบท กำหนดราคาทรัพย์ เป็นวัตถุแห่งอาบัติไว้อย่างไรบ้าง ? (๒๕๕๘, ๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. ทรัพย์มีราคาตั้งแต่ ๕ มาสกขึ้นไป เป็นวัตถุแห่งอาบัติปาราชิก

๒. ทรัพย์มีราคาต่ำกว่า ๕ มาสก แต่สูงกว่า ๑ มาสก เป็นวัตถุแห่งอาบัติถุลลุจจัย

๓. ทรัพย์มีราคาตั้งแต่ ๑ มาสกลงไป เป็นวัตถุแห่งอาบัติทุกกฎ ฯ

๖. สังหาริมทรัพย์ และ อสังหาริมทรัพย์คือทรัพย์เช่นไร ? ภิกษุจะต้องอาบัติถึงที่สุดในเพราะลักทรัพย์ทั้ง ๒ อย่างนั้นเมื่อใด ? (๒๕๕๗, ๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. สังหาริมทรัพย์ ได้แก่ ทรัพย์หรือสิ่งของที่เคลื่อนที่ได้ เช่น สัตว์ เงิน ทอง เป็นต้น

๒. อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ ทรัพย์หรือสิ่งของที่เคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น ที่ดิน ต้นไม้ เรือน เป็นต้น ฯ

๓. สังหาริมทรัพย์ ภิกษุจะต้องอาบัติถึงที่สุด ในเมื่อทำให้ทรัพย์นั้นเคลื่อนจากที่เดิม

๔. อสังหาริมทรัพย์ ภิกษุจะต้องอาบัติถึงที่สุด ในเมื่อเจ้าของทอดกรรมสิทธิ์ ฯ

๗. พูดอย่างไรเรียกว่า อวดอุตตริมนุสสธรรม ? (๒๕๖๔, ๒๕๖๒, ๒๕๖๐)

ตอบ : พูดอวดอุตตริมนุสสธรรม คือ พูดอวดคุณพิเศษอันยิ่งของมนุษย์ คือ พูดว่าข้าพเจ้าได้ฌาน วิโมกข์ สมาธิ สมาบัติ มรรค ผล ฯ

๘. ปาราชิก ๔ สิกขาบทไหนที่ภิกษุใช้ให้คนอื่นทำก็ต้องอาบัติถึงที่สุด ? (๒๕๖๒)

ตอบ : สิกขาบทที่ ๒ และสิกขาบทที่ ๓ ฯ

กัณฑ์ที่ ๕ สังฆาทิเสส

๑. สังฆาทิเสส มีกี่สิกขาบท ? ภิกษุต้องอาบัตินี้จะพ้นได้ด้วยวิธีอย่างไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : ๑. สังฆาทิเสส มี ๑๓ สิกขาบท ฯ

๒. ภิกษุต้องอาบัตินี้จะพ้นได้ด้วยวิธีอยู่กรรม ที่เรียกว่า วุฏฐานคามินี ฯ

๒. คำว่า "ภิกษุประทุษร้ายตระกูล" ในสิกขาบทที่ ๑๓ แห่งสังฆาทิเสส หมายถึง การทำอย่างไร ? (๒๕๖๔)

ตอบ : คำว่า "ภิกษุประทุษร้ายตระกูล" หมายถึง การที่ภิกษุประจบคฤหัสถ์ ยอมตนให้เขาใช้สอยเช่นเดินส่งข่าวให้เขา เป็นต้น หรือด้วยการเอาเปรียบโดยเชิงให้สิ่งเล็กน้อยด้วยหวังได้มาก ฯ

๓. ภิกษุโจทก์ภิกษุอื่นด้วยอาบัติปาราชิกอย่างไร ภิกษุผู้โจทก์จึงต้องอาบัติสังฆาทิเสส ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ภิกษุโกรธเคือง แกล้งโจทก์ภิกษุอื่นด้วยอาบัติปาราชิกไม่มีมูล ฯ

๔. ภิกษุมีความกำหนัด จับต้องกายอนุปสัมบัน ต้องอาบัติอะไร ? (๒๕๖๓, ๒๕๕๙, ๒๕๕๗)

ตอบ : ๑. อนุปสัมบันเป็นหญิง ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

๒. อนุปสัมบันเป็นบัณเฑาะก์ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

๓. อนุปสัมบันเป็นชาย ต้องอาบัติทุกกฏ ฯ

๕. ข้อความว่า ภิกษุชักสื่อให้ชายหญิงเป็นผัวเมียกัน ตามสิกขาบทที่ ๕ แห่งสังฆาทิเสสนั้น หมายถึง การทำอย่างไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : หมายถึง การที่ภิกษุบอกความประสงค์ของชายแก่หญิง หรือบอกความประสงค์ของหญิงแก่ชาย ในความเป็นผัวเมีย ฯ

๖. ภิกษุจับต้องกายมารดาในเวลาพยาบาลไข้ด้วยจิตกตัญญู ปรับเป็นอาบัติทุกกฏผิดหรือถูก เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ๑. ถูก ฯ

๒. เป็นอาบัติทุกกฏ เพราะมารดาเป็นวัตถุอนามาส ฯ

๗. คำว่า อาบัติที่ไม่มีมูล กำหนดโดยอาการอย่างไร ? ภิกษุโจทก์ภิกษุด้วยอาบัติไม่มีมูล ต้องอาบัติอะไร ? (๒๕๖๐, ๒๕๕๓, ๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. คำว่า อาบัติที่ไม่มีมูล กำหนดโดยอาการ ๓ คือ

๑) ไม่ได้เห็นเอง

๒) ไม่ได้ยินเอง

๓) ไม่ได้เกิดรังเกียจสงสัยว่าภิกษุนั้นต้องอาบัติชื่อนั้น ฯ

๒. โจทก์ด้วยอาบัติปาราชิก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ฯ

๓. โจทก์ด้วยอาบัติอื่น นอกจากอาบัติปาราชิก ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ฯ

๘. คำว่า มาตุคาม ในสังฆาทิเสส สิกขาบทที่ ๒ และ ๓ ต่างกันอย่างไร ? (๒๕๖๐)

ตอบ : ๑. ในสิกขาบทที่ ๒ หมายรวมทั้งหญิงที่รู้เดียงสาและไม่รู้เดียงสา โดยที่สุดแม้เกิดในวันนั้น

๒. ในสิกขาบทที่ ๓ หมายเฉพาะหญิงที่รู้เดียงสาแล้วเท่านั้น ฯ

กัณฑ์ที่ ๖ นิสสัคคิยปาจิตตีย์

๑. จีวรวรรค

๑. ผ้าไตรจีวร ที่ทรงอนุญาตให้ภิกษุอธิษฐานไว้ใช้มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? (๒๕๖๔, ๒๕๖๑, ๒๕๕๙)

ตอบ : ๑. ผ้าไตรจีวร ที่ทรงอนุญาตให้ภิกษุอธิษฐานไว้ใช้ มี ๓ อย่าง ฯ

๒. ได้แก่

๑) สังฆาฏิ (ผ้าคลุม)

๒) อุตตราสงค์ (ผ้าห่ม)

๓) อันตรวาสก (ผ้านุ่ง) ฯ

๒. อติเรกจีวร และผ้าจำนำพรรษา ได้แก่ ผ้าเช่นไร ? (๒๕๕๗)

ตอบ : ๑. อติเรกจีวร ได้แก่ ผ้ายาว ๘ นิ้ว กว้าง ๔ นิ้วขึ้นไป พอใช้ประกอบเข้าเป็นเครื่องนุ่งห่มได้นอกจากผ้าที่อธิษฐาน

๒. ผ้าจำนำพรรษา ได้แก่ ผ้าที่ทายกถวายแก่ภิกษุผู้ปวารณาออกพรรษาแล้ว ฯ

๓. พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้ภิกษุขอจีวรต่อคฤหัสถ์ ผู้ไม่ใช่ญาติ ไม่ใช่ปวารณา ได้ในสมัยใดบ้าง ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ในสมัยที่ภิกษุมีจีวรอันโจรลักไป หรือมีจีวรอันฉิบหายเสีย ฯ

๔. ไตรจีวร อติเรกจีวร ได้แก่ จีวรเช่นไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : ๑. ไตรจีวร ได้แก่ จีวร ๓ ผืน ประกอบด้วย อุตตราสงค์ (ผ้าห่ม) อันตรวาสก (ผ้านุ่ง) และสังฆาฏิ (ผ้าคลุมหรือผ้าทาบ) ฯ

๒. อติเรกจีวร ได้แก่ ผ้ามีขนาดกว้าง ๔ นิ้ว ยาว ๘ นิ้ว ซึ่งอาจนำไปทำเป็นเครื่องนุ่งห่มได้นอกจากผ้าที่อธิษฐาน ฯ

๕. ไตรจีวร ประกอบ ด้วยผ้าอะไรบ้าง ? ภิกษุอยู่ปราศจากไตรจีวร ต้องปฏิบัติอย่างไร ? (๒๕๖๒, ๒๕๕๔, ๒๕๕๓)

ตอบ : ๑. ไตรจีวร ประกอบด้วย

๑) ผ้าสังฆาฏิ

๒) ผ้าอุตตราสงค์

๓) ผ้าอันตรวาสก ฯ

๒. ภิกษุอยู่ปราศจากไตรจีวร ต้องสละไตรจีวรผืนที่อยู่ปราศจากนั้น แล้วแสดงอาบัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ เมื่อได้รับผ้ากลับคืนมาแล้ว ต้องอธิษฐานใหม่ ฯ

๖. ภิกษุขอจีวรต่อสามีของน้องสาวแล้วได้มา เธอจะต้องอาบัติอะไรหรือไม่ ? (๒๕๕๖)

ตอบ : ๑. ถ้าสามีของน้องสาวเป็นญาติก็ดีหรือมิใช่ญาติ แต่ปวารณาก็ดี ไม่ต้องอาบัติ

๒. ถ้ามิใช่ญาติและมิได้ปวารณา เป็นเพียงน้องเขย ต้องนิสสัคคิยปาจิตตีย์ เว้นไว้แต่สมัย คือในเวลาจีวรถูกขโมยหรือเสียหาย

๗. จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ ๑) อติเรกจีวร ๒) จีวรกาล ๓) อนุปสัมบัน ? (๒๕๕๔)

ตอบ : ๑. อติเรกจีวร หมายถึง จีวรที่ไม่ใช่จีวรอธิษฐาน

๒. จีวรกาล หมายถึง คราวที่เป็นฤดูถวายจีวร (คืออยู่จำพรรษาแล้ว ถ้า

ไม่ได้กรานกฐิน นับแต่วันปวารณาไป ๑ เดือน ถ้าได้กรานกฐิน เพิ่มออกไปอีก ๔ เดือนในฤดูหนาว)

๓. อนุปสัมบัน หมายถึง บุคคลที่มิใช่ภิกษุ ฯ

๘. จีวร ผ้านิสีทนะ อังสะ ผ้าเช็ดหน้า ย่ามผ้า เมื่อจะใช้สอย อย่างไหนควรพินทุ อย่างไหนไม่ควร ? เพราะเหตุใด ? (๒๕๖๒)

ตอบ : ๑. จีวรและอังสะ ควรพินทุ เพราะใช้ห่ม

๒. ผ้านิสีทนะ ผ้าเช็ดหน้า ย่ามผ้า ไม่ต้องพินทุ เพราะไม่ได้ใช้นุ่งห่ม ฯ

๙. ผ้าไตรครอง มีอะไรบ้าง ? ต่างจากอติเรกจีวรอย่างไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. ได้แก่

๑) สังฆาฏิ

๒) อุตตราสงค์

๓) อันตรวาสก ฯ

๒. ต่างกันอย่างนี้

๑) ผ้าไตรครองเป็นผ้าที่ภิกษุอธิษฐาน มีจำนวนจำกัด คือ ๓ ผืน

๒) ผ้าอติเรกจีวร คือ ผ้าที่นอกเหนือจากผ้าไตรครอง มีได้ไม่จำกัดจำนวน ฯ

๑๐. คำว่า ปวารณากำหนดปัจจัย หมายความว่าอย่างไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : คำว่า ปวารณากำหนดปัจจัย หมายความว่า ปวารณาที่กำหนดชนิดสิ่งของ เช่น จีวร หรือบิณฑบาต เป็นต้น หรือกำหนดจำนวนสิ่งของ เช่น ผ้ากี่ผืน บิณฑบาตมีราคาเท่าไร เป็นต้น ฯ

๒. ปัตตวรรค

๑. ภิกษุรู้อยู่ น้อมลาภที่เขาจะถวายสงฆ์มาเพื่อตนต้องอาบัติอะไร ? ลาภนั้น ได้แก่อะไรบ้าง ? (๒๕๕๙)

ตอบ : ๑. ต้องอาบัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ ฯ

๒. ลาภ ได้แก่ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และเภสัช ซึ่งเรียกว่า ปัจจัย ๔ และของที่เป็นกัปปิยะอย่างอื่นอีก ฯ

๒. ภิกษุรู้อยู่ น้อมลาภที่เขาน้อมไปจะถวายสงฆ์ มาเพื่อตน เพื่อบุคคลอื่น เพื่อเจดีย์ เพื่อสงฆ์หมู่อื่น จะเป็นอาบัติอะไรได้บ้าง ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ๑. น้อมมาเพื่อตน เป็นอาบัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์

๒ น้อมมาเพื่อบุคคลอื่น เป็นอาบัติปาจิตตีย์

๓. น้อมมาเพื่อเจดีย์และเพื่อสงฆ์หมู่อื่น เป็นอาบัติทุกกฏ ฯ

๓. มีผู้นำอาหารบิณฑบาตมาถวายแก่สงฆ์ ภิกษุแนะนำให้ถวายแก่ตนเองและได้มา เช่นนี้จะต้องอาบัติหรือไม่ ? ถ้าต้อง จะต้องอาบัติอะไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : ๑. ต้องอาบัติ ฯ

๒. ต้องอาบัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ ฯ

๔. อติเรกจีวร อติเรกบาตร ได้แก่ จีวรและบาตรเช่นไร? จีวรและบาตรชนิดนี้ ภิกษุเก็บไว้ได้กี่วัน ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ๑. อติเรกจีวร อติเรกบาตร ได้แก่ จีวรและบาตรนอกจากจีวรและบาตรที่อธิษฐาน ฯ

๒. ภิกษุเก็บไว้ได้เพียง ๑๐ วันเป็นอย่างยิ่ง ฯ

๕. เภสัช ๕ ได้แก่อะไรบ้าง ภิกษุรับประเคนแล้วเก็บไว้ฉันได้กี่วันเป็นอย่างยิ่ง ? น้ำตาลทรายจัดเข้าในเภสัชประเภทใด ? (๒๕๖๓, ๒๕๖๑, ๒๕๕๗, ๒๕๕๔, ๒๕๕๑)

ตอบ : ๑. เภสัช ๕ ได้แก่ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ฯ

๒. ภิกษุรับประเคนแล้วเก็บไว้ได้ ๗ วัน ฯ

๓. น้ำตาลทรายจัดเข้าในน้ำอ้อย ฯ

๖. ภิกษุต้องอาบัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ หรืออาบัติปาจิตตีย์ มีวิธีแสดงอาบัติต่างกันอย่างไร ? (๒๕๖๐)

ตอบ : ๑. นิสสัคคิยปาจิตตีย์ ต้องเสียสละวัตถุอันเป็นเหตุให้ต้องอาบัตินั้นเสียก่อนจึงแสดงอาบัติได้

๒. อาบัติปาจิตตีย์นั้น ภิกษุพึงแสดงอาบัติได้เลย ไม่มีวัตถุใดๆ ที่ต้องสละ ฯ

กัณฑ์ที่ ๗ ปาจิตตีย์

๑. มุสาวาทวรรคที่ ๑

๑. พูดอย่างไร ชื่อว่าส่อเสียดภิกษุ ? ภิกษุพูดอย่างนั้นต้องอาบัติอะไร ? (๒๕๖๔, ๒๕๕๙)

ตอบ : ๑. พูดส่อเสียดภิกษุ หมายถึง เก็บความข้างนี้ไปบอกข้างโน้น เก็บความข้างโน้นมาบอกข้างนี้ ด้วยประสงค์จะให้เขารักตน หรือให้เขาแตกกัน ฯ

๒. ภิกษุพูดต้องอาบัติปาจิตตีย์ ฯ

๒. ภิกษุนอนในที่มุงที่บังเดียวกันกับสามเณร จะเป็นอาบัติอะไรหรือไม่ ? (๒๕๖๑, ๒๕๕๓)

ตอบ : นอนได้ ๓ คืน ไม่เป็นอาบัติ เกินกว่านั้นต้องอาบัติปาจิตตีย์ ฯ

๓. ภิกษุนอนในที่มุงที่บังอันเดียวกับอนุปสัมบัน เป็นอาบัติหรือไม่อย่างไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : ถ้าเป็นผู้ชาย นอนเกินกว่า ๓ คืน เป็นอาบัติปาจิตตีย์

ถ้าเป็นผู้หญิง แม้ในคืนแรก เป็นอาบัติปาจิตตีย์ ฯ

๔. ในปาจิตตีย์ ภิกษุต้องอาบัติเพราะพูดเรื่องจริง มีหรือไม่ ? เพราะเหตุใด ? (๒๕๖๐)

ตอบ : ๑. มี ฯ

๒. เพราะบอกอุตตริมนุสสธรรมที่มีจริงแก่อนุปสัมบัน ตามสิกขาบทที่ ๘ แห่งมุสาวาทวรรค และเพราะบอกอาบัติชั่วหยาบของภิกษุแก่อนุปสัมบันเว้นไว้แต่ได้รับสมมติ ตามสิกขาบทที่ ๙ แห่งมุสาวาทวรรค ฯ

๕. ภิกษุบอกอาบัติชั่วหยาบของภิกษุอื่นแก่อนุปสัมบัน เป็นอาบัติอะไรหรือไม่ ? (๒๕๖๔)

ตอบ : เป็นอาบัติปาจิตตีย์

๒. ภูตคามวรรคที่ ๒

๑. ภิกษุนำเก้าอี้ของสงฆ์ไปใช้ที่กลางแจ้งแล้ว เมื่อจะหลีกไป พึงปฏิบัติอย่างไร? ถ้าไม่ปฏิบัติเช่นนั้น ต้องอาบัติอะไร ? (๒๕๖๓, ๒๕๕๘, ๒๕๕๕, ๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. พึงปฏิบัติอย่างนี้ คือ เก็บเอง ใช้ให้ผู้อื่นเก็บ หรือมอบหมายแก่ผู้อื่น ฯ

๒. ถ้าไม่ปฏิบัติเช่นนั้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ฯ

๓. โภชนวรรคที่ ๔

๑. ภิกษุ ก อาพาธ ได้รับคำแนะนำให้ฉันอาหารในเวลาวิกาลเพื่อช่วยให้หาย ป่วยเร็ว แล้วฉันตามคำแนะนำนั้น มีวินิจฉัยตามพระวินัยอย่างไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : วินิจฉัยว่า ภิกษุ ก ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ฯ

๒. ลักษณะการประเคนประกอบด้วยองค์อะไรบ้าง ? การช่วยกันยกโต๊ะอาหารขึ้นประเคนก็ดี การจับผ้าปูโต๊ะประเคนก็ดี ทั้ง ๒ วิธีนี้ถูกต้องหรือไม่? เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑) ของที่จะพึงประเคนนั้นไม่ใหญ่โตหรือหนักเกินไป พอคนปานกลาง ยกได้คนเดียว

๒. ผู้ประเคนเข้ามาอยู่ในหัตถบาส

๓) เขาน้อมเข้ามา

๔) กิริยาที่น้อมเข้ามาให้นั้น ด้วยกายก็ได้ ด้วยของเนื่องด้วยกายก็ได้ ด้วยโยนให้ก็ได้

๕) ภิกษุรับด้วยกายก็ได้ ด้วยของเนื่องด้วยกายก็ได้ ฯ

๒. ไม่ถูกทั้ง ๒ วิธี

๓. เพราะไม่ต้องลักษณะองค์ประเคน คือ

๑) การช่วยกันยกโต๊ะอาหารขึ้นประเคนผิดลักษณะ องค์ที่ ๑

๒) การจับผ้าปูโต๊ะประเคนผิดลักษณะ องค์ที่ ๓ ฯ

๔. อเจลกวรรคที่ ๕

๑. ภิกษุขอปัจจัย ๔ ต่อผู้ที่ปวารณาไว้ มีพระพุทธานุญาตให้ปฏิบัติอย่างไร? (๒๕๕๕)

ตอบ : ให้ปฏิบัติดังนี้ ถ้าเขาปวารณาโดยมีกำหนดเวลา พึงขอได้เพียงกำหนดเวลานั้น แต่ถ้าเขาปวารณาโดยไม่ได้กำหนดเวลา พึงขอได้เพียง ๔ เดือนเท่านั้น เว้นไว้แต่เขาปวารณาอีก หรือปวารณาเป็นนิตย์ ฯ

๕. สุราปานวรรคที่ ๖

๑. พระ ก. นำเบียร์มาให้พระ ข. ดื่ม โดยหลอกว่าเป็นน้ำอัดลม พระ ข. หลงเชื่อจึงดื่มเข้าไป ถามว่า พระ ก. และ พระ ข. ต้องอาบัติอะไรหรือไม่ ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. พระ ก. เป็นอาบัติปาจิตตีย์ เพราะพูดปด

๒. พระ ข. เป็นอาบัติปาจิตตีย์ เพราะดื่มน้ำเมา แม้ไม่รู้ก็ต้องอาบัติ เพราะสิกขาบท นี้เป็นอจิตตกะ ฯ

๒. ภิกษุซ่อนผ้าอาบน้ำฝน บาตร จีวร กล่องเข็ม ด้าย ของเพื่อนภิกษุหรือสามเณรเพื่อล้อเล่น เป็นอาบัติอะไรบ้าง ? (๒๕๕๑)

ตอบ : ๑. ซ่อนผ้าอาบน้ำฝน ด้าย ของเพื่อนภิกษุ เป็นอาบัติทุกกฏ

๒. ซ่อนบาตร จีวร กล่องเข็มของเพื่อนภิกษุ เป็นอาบัติปาจิตตีย์

๓. ซ่อนของสามเณรทุกอย่าง เป็นอาบัติทุกกฏ ฯ

๓. ภิกษุซ่อนบาตร จีวร ร่ม และรองเท้าของเพื่อนภิกษุเพื่อล้อเล่น ต้องอาบัติอะไรบ้าง ? (๒๕๖๑)

ตอบ : ๑. ซ่อนบาตร จีวร ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ฯ

๒. ซ่อนร่ม รองเท้า ต้องอาบัติทุกกฏ ฯ

๖. รตนวรรคที่ ๙

๑. ภิกษุเข้าบ้านโดยไม่ได้บอกลาภิกษุอื่นผู้มีอยู่ในอาวาส ต้องอาบัติอะไรหรือไม่ ? จงอธิบาย (๒๕๖๒, ๒๕๕๕)

ตอบ : ๑. ถ้าเข้าบ้านในเวลาที่เป็นกาล ตั้งแต่เช้าถึงเวลาก่อนเที่ยงวัน ไม่ต้องอาบัติ

๒. ถ้าเข้าบ้านในเวลาวิกาล คือ ตั้งแต่หลังเที่ยงวันไป ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เว้นไว้แต่มีกิจด่วน (หรือผู้อยู่ในนิสสัย) ฯ

กัณฑ์ที่ ๘ เสขิยวัตร

๑. วัตรที่ภิกษุสามเณรจะต้องศึกษาเรียกว่าอะไร ? มีทั้งหมดกี่ข้อ ? (๒๕๕๗)

ตอบ : ๑. วัตรที่ภิกษุสามเณรจะต้องศึกษาเรียกว่า เสขิยวัตร ฯ

๒. มีทั้งหมด ๗๕ ข้อฯ

๒. เสขิยวัตร คืออะไร ? แบ่งเป็นกี่หมวด ? แต่ละหมวดว่าด้วยเรื่องอะไร ? (๒๕๖๒, ๒๕๕๓)

ตอบ : ๑. เสขิยวัตร คือ วัตรหรือข้อปฏิบัติที่ภิกษุจะต้องศึกษา ฯ

๒. แบ่งเป็น ๔ หมวด

๓. แต่ละหมวดว่าด้วยเรื่องนี้ คือ

๑) สารูป ว่าด้วยกิริยามารยาทที่ควรประพฤติในเวลาเข้าไปในหมู่บ้าน

๒) โภชนปฏิสังยุต ว่าด้วยกิริยามารยาทที่ควรประพฤติในการรับบิณฑบาต และการฉันภัตตาหาร

๓) ธัมมเทสนาปฏิสังยุต ว่าด้วยกิริยามารยาทในการแสดงธรรมแก่ผู้อื่น

๔) ปกิณณกะ ว่าด้วยกิริยามารยาทในการถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ และบ้วนน้ำลาย ฯ

๓. เสขิยวัตร คืออะไร ? ภิกษุไม่ปฏิบัติตาม ต้องอาบัติอะไร ? (๒๕๖๔, ๒๕๖๓, ๒๕๖๑, ๒๕๕๙, ๒๕๕๖)

ตอบ : ๑. เสขิยวัตร คือ ธรรมเนียมที่ภิกษุต้องศึกษา ฯ

๒. ภิกษุไม่ปฏิบัติตาม ต้องอาบัติทุกกฏ ฯ

๔. ในการรับบิณฑบาต ภิกษุพึงปฏิบัติอย่างไรจึงถูกต้องตามเสขิยวัตร ? (๒๕๖๓, ๒๕๖๑, ๒๕๕๘)

ตอบ : ๑. รับโดยเคารพ แลดูแต่ในบาตร

๒. รับแกงพอสมควรแก่ข้าวสุก

๓. รับแต่พอเสมอขอบปากบาตร ฯ

๕. ในเสขิยวัตรมีสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติให้ภิกษุช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม โดยอนุโลมไว้อย่างไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ทรงห้ามไม่ให้ภิกษุผู้ไม่เป็นไข้ ถ่ายอุจจาระ ถ่ายปัสสาวะ และบ้วนน้ำลายลงในของเขียวและในน้ำ ฯ

๖. ภิกษุนั่งในบ้านพูดเสียงดังจะต้องอาบัติอะไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ต้องอาบัติทุกกฏ ฯ

๗. ข้อว่า เราจักรับบิณฑบาตโดยเคารพ นั้นมีอธิบายอย่างไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : มีอธิบายว่า รับโดยแสดงความเอื้อเฟื้อ ในบุคคลผู้ให้ไม่ดูหมิ่น และให้แสดงความเอื้อเฟื้อในของที่เขาให้ ไม่ทำดังรับเอามาเล่นหรือเอามาทิ้งเสีย ฯ

๘. ภิกษุฉันพลางทำกิจอื่นพลาง จะต้องอาบัติอะไรหรือไม่ ? (๒๕๖๒, ๒๕๕๔)

ตอบ : ๑. พูดทั้งที่ยังมีอาหารอยู่ในปาก ต้องอาบัติทุกกฏ

๒. พูดไม่มีอาหารอยู่ในปากไม่ต้องอาบัติ ฯ

กัณฑ์ที่ ๙ อธิกรณสมถะ

๑. อธิกรณ์ คืออะไร ? เมื่อเกิดขึ้นแล้วต้องทำอย่างไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ๑. อธิกรณ์ คือ เรื่องที่เกิดขึ้นแล้วจะต้องจัดต้องทำ ฯ

๒. เมื่อเกิดขึ้นแล้วต้องระงับด้วยอธิกรณสมถะอย่างใดอย่างหนึ่งตามสมควรแก่อธิกรณ์นั้นๆ ฯ

๒. การตัดสินอธิกรณ์ตามเสียงข้างมาก เรียกว่าอะไร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : การตัดสินอธิกรณ์ตามเสียงข้างมาก เรียกว่า เยภุยยสิกา ฯ

๓. อธิกรณ์ มีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๗)

ตอบ : อธิกรณสมถะ คือ ธรรมเครื่องระงับอธิกรณ์ ฯ

มี ๔ ประการ คือ

๑) วิวาทาธิกรณ์ ความเถียงกันว่า สิ่งนั้นเป็นธรรมเป็นวินัย สิ่งนี้ไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัย

๒) อนุวาทาธิกรณ์ ความโจทก์กันด้วยอาบัตินั้น ๆ เช่น เป็นอาบัติทุกกฏ

๓) อาปัตตาธิกรณ์ อาบัติทั้งปวง เช่น อาบัติ ทำให้พ้นโทษ

๔) กิจจาธิกรณ์ กิจที่สงฆ์จะพึงทำ เช่น การให้อุปสมบท ฯ

๔. การเถียงกันด้วยเรื่องอะไร จึงจัดเป็นวิวาทาธิกรณ์ ? (๒๕๖๓, ๒๕๖๑, ๒๕๕๘, ๒๕๕๖)

ตอบ : วิวาทาธิกรณ์ คือ การเถียงกันว่า สิ่งนั้นเป็นธรรมเป็นวินัย สิ่งนี้ไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัย ฯ

๕. วิวาทาธิกรณ์กับอนุวาทาธิกรณ์ ต่างกันอย่างไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : ๑. วิวาทาธิกรณ์ คือ การเถียงว่า สิ่งนั้นเป็นธรรมเป็นวินัย สิ่งนี้ไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัย

๒. อนุวาทาธิกรณ์ คือ การโจทก์กันด้วยอาบัติ ฯ

๖. อธิกรณสมถะ คืออะไร ? มีกี่อย่าง ? การตัดสินตามเสียงข้างมาก เรียกว่าอะไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : ๑. อธิกรณสมถะ คือ ธรรมเครื่องระงับอธิกรณ์ ฯ

๒. มี ๗ อย่าง คือ

๑) สัมมุขาวินัย คือ ความระงับอธิกรณ์ทั้ง ๔ นั้น

ในที่พร้อมหน้าสงฆ์

ในที่พร้อมหน้าบุคคล

ในที่พร้อมหน้าวัตถุ

ในที่พร้อมหน้าธรรม

๒) สติวินัย คือ ความที่สงฆ์สวดประกาศให้สมมติแก่พระอรหันต์ว่าเป็นผู้มีสติเต็มที่ เพื่อจะไม่ให้ใครโจทก์ด้วยอาบัติ

๓) อมูฬหวินัย คือ ความที่สงฆ์สวดประกาศให้สมมติแก่ภิกษุ ผู้หายเป็นบ้าแล้วเพื่อจะไม่ให้ใครโจทก์ด้วยอาบัติที่เธอทำในเวลาเป็นบ้า

๔) ปฏิญญาตกรณะ คือ ความปรับอาบัติตามปฏิญญาของจำเลยผู้รับเป็นสัตย์ (การแสดงอาบัติ)

๕) เยภุยยสิกา คือ ความตัดสินเอาตามคำของคนมากเป็นประมาณ

๖) ตัสสปาปิยสิกา คือ ความลงโทษแก่ผู้ผิด

๗) ติณวัตถารกวินัย คือ ความให้ประนีประนอมกันทั้ง ๒ ฝ่าย ไม่ต้องชำระความเดิม (ดังกลบไว้ด้วยหญ้า) ฯ

๓. การตัดสินตามเสียงข้างมาก เรียกว่า เยภุยยสิกา ฯ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม
วัดพระธรรมกาย

“หนังสือเล่มนี้จัดเรียงปัญหา-เฉลย ข้อสอบธรรมสนามหลวง

ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๕๑ - พ.ศ.๒๕๖๔

ให้มีความสอดคล้องตามลำดับเนื้อหาแต่ละบท

ประกอบไปด้วย วิธีการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม

และแนวปัญหา-เฉลย

วิชาธรรมวิภาค วิชาพุทธประวัติ วิชาศาสนพิธี และวิชาวินัยมุข

เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจแนวคำถาม-คำตอบได้ดียิ่งขึ้น”

โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

ต.คลองสาม อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี

www.pariyat.com